Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...ай 1921 оной ...ик 21-һээ гарана | № 77 (16300) | 1983 оной апрелиин 2, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ

...ДЫН БА МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОНУУДАЙ АЖАЛШАДАЙ ҮҮСХЭЛ ТУХАЙ

...адай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэ...элотойгоор угтахын түлөө, арбан нэгэдэхи табан ...үсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүры...ураа Зэдын ба Мухар-Шэбэрэй районуудай ажал...йонуудайнгаа тосхон һууринуудые болбосон түхэл...тохо, модо һуулган ногооруулха талаар хэгдэжэ ...үдэлмэрээ 1983—1985 онуудай туршада улам ...ргэдхэхэ гэһэн үүсхэл гаргаба. ...н һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо, модо ...ногооруулха талаар ябуулагдажа байгаа хүдэл... 1983—1985 онуудай туршада улам хурдадхаха, үргэдхэхэ гэһэн Зэдын ба Мухар-Шэбэрэй районуудай ажалшадай гаргаһан үүсхэлые КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет һайшааба.

Тиихэ зуураа зэдынхидэй ба мухаршэбэрэйхидэй үүсхэлые дэмжээд, тосхон һууринуудые улам болбосон түхэлтэй болгохын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень КПСС-эй горкомууд болон райкомуудые, горрайгүйсэдкомуудые, облпрофсоведые, ВЛКСМ-эй обкомые, хүдөө ажахын, ажаһуудалай-коммунальна ажахын ба хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствэнүүдые, «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлые, «Бурятцелинстрой» трестые, автомобильна харгын ашаглалгын управлениие уялгалба.

Республикын городуудые, тосхонуудые, хүдэлмэришэдэй посёлогуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар хэгдэжэ байгаа хүдэлмэриин ябасые үргэнөөр харуулжа байхыень «Правда Бурятии», «Буряад үнэн», «Буряадай залуушуул» газетэнүүдэй редакцинуудые, телевидени ба радио-дамжуулгын талаар гүрэнэй комитедые мүн лэ уялгалһан байна.

ТОСХОН ҺУУРИНУУДЫЕ БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ БОЛГОХО ТАЛААР ЗЭДЫН РАЙОНОЙ АЖАЛШАДАЙ ХАНДАЛГА

...эй ЦК-гай майн ба ноябриин ...ой Пленумүүдэй шиидхэбэринүү... КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секре... Ю. В. Андроповой ноябриин Пленум ...элэһэн үгэ соо тодорхойлогдоһон ...үүдые. тобшололнуудые хүтэлбэри ... бүхы совет хүнүүд шэнги, би... Буряадай АССР-эй Зэдын районой ...д — партиин XXVI съездын түүхэ...ишэбэринүүдые, гурбадахи гол жэ...ын бүхы табан жэлэй түсэбүүдые ...ын түлөө тэмсэнэбди.

...ай үйлэдбэридэ бии байгаа арга ...охонуудые һайнаар хэрэглэхэ, аша ... дээшэлүүлхэ, ажалай болон үй...иин журам бэхижүүлхэ, ажалай ...олые улам нарижуулха хэрэгтэ зо...гдаһан партиин зохёоһон хэмжээ... районой ажалша коллективүүд ...шиидэнгеэр бэелүүлжэ байна.

...н һууринуудые болбосон түхэлтэй ... байрын гэрнүүдые, соёлой-ажа...ай объектнүүдые бариха, хүдөөгэй ...-эй ажаһуудалые хүгжөөхэ хэрэгтэ ...нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн хо...эй туршада яһалахан амжалта туй... Эдэ жэлнүүдтэ район соо 22838 ...экэн метр байрын гэрнүүд ашаглал... оруулагдаа. Петропавловка тосхондо ...ана комплекс, котельнэ баригдаа, һууринда 140 үхибүүдэй байха саад, ...фаушадай һураха һургуули, 140 но... АТС болон бусад объектнүүд ...гада тушаагдаһан байна.

... тосхонуудые социальна талаар ...эн хубилалга хадаа ороной Эдеэ ... программын гол хубинь, бүхы гү... бүгэдэ арадай шухала зорилго ...жэ районой ажалшад һайн мэдэнэ. ...адай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 ... ойе угтажа байхадаа, бидэ — Зэ... районой ажалшад — 1983—1985 ... хугасаада хүн зоной гэр байрын, ...ально - ажаһуудалай, социально-... ажабайдалые саашадань һайжа...н тула социалис иимэ уялгануудые ... абанабди:

... — 1985 онуудта 37124 дүрбэлжэн ... байрын гэрнүүдые барихабди. Тии... хамта түсэбөөр хараалагдаһан ком...на, соёлой-ажаһуудалай, предприя...ай, байрын гэрнүүдэй барилганууд ... дүүргэгдэхэ.

... талмайнуудые, үйлсэнүүдые болон ...газаагуурхиие ёһотоор гуримшуулха, ...а байдалые һайжаруулха хүдэлмэ...үргэнөөр ябуулагдаха, тосхон һуури...е болбосон түхэлтэй болгохо хэрэг...жологдоһон мүнгэн зөөриие аша ...өөр гаргашалха хэрэг хангагдаха. ...жэлэй туршада 100 мянган модон ...аха, 6,4 мянган погонно метр шта... баригдаха.

...адай АССР-эй 60 жэлэй ойн үдэр ... Петропавловка тосхондо 600 ...ай, Дэрэстэй тосхондо 300 һууритай ... байшангууд, сэбэрлэлгын түхеэрэл... канализационно коллектор, универ... ашаглалгада тушаагдаха. 1983 ондо ...павловка тосхондо 1000 номертой. ...о 50 номертой, Инзагатада 150 но... АТС-үүдэй. Номто нютагта «ЧМ» ... барилга дүүргэгдэхэ. 1984 ондо ...эйдэ 150, Сагаан-Усанда 100 номертой АТС-үүд ашаглалгада оруулагдаха, Бооцодо, Доодо-Үшөөтэдэ үхибүүдэй саадай барилга дүүргэгдэхэ.

Районой бүхы нютагуудта бии байһан түүхэтэ хүшөөнүүдые жэшээтэ һайн болгохобди. Петропавловкын талмай дээрэ В. И. Лениндэ хүшөө бодхоохобди. Харуулан ойлгуулха агитациин зүйлнүүдээр тосхон һууринуудые шэмэглэхэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ. Захиргаанай байшангуудай, соёлой эмхи зургаануудай газаагуур стенд, панно болон лозунгнууд хэгдэхэ. Буряадай АССР-эй 60 жэлэй, Илалтын 40 жэлэй ойн баярта үдэрнүүдые угтуулан, паркнуудта, үйлсэнүүдтэ модо тарилга эмхидхэгдэхэ.

Районойнгоо түб һуурин Петропавловкые үндэр соёлой, болбосон түхэлтэй түб болгохо хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха.

Колхозуудай, совхозуудай бүхы һууринуудта, Зэдэ тосхондо юрэнхы стадионууд, спортивна түхеэрэлгэнүүд баригдаха.

Дээдэ-Үшөөтэ болон Инзагата һууринуудай хоорондохи автомобильна харгые гуримшуулан, болбосон түхэлтэй болгохобди, мүн «Заречный» болон Зэдын совхозуудай түб һууринуудые холбоһон автомобильна харгые шэнэдхэн заһабарилхабди. Хүн зоной ажаһуудаг һуурин соогуур гарадаг авто-харгынуудые хүбөөтэй болгожо, асфальтаар хушахабди, ябагашуулай харгы гаргахабди, пассажирнуудай хүлеэхэ павильонуудые барихабди. 22 километр утатай, хатуу хушалгатай харгыда капитальна заһабари, 26 километртэ юрэнхы заһабари хэгдэхэ. Колхоз, совхозуудай түб һууринуудые отделенинүүдтэйнь, бригадануудтайнь, фермэнүүдтэйнь холбоһон харгынуудые өөһэдынь мүнгэн зөөреэр заһабари хэхэ хүдэлмэри эмхидхэхэбди.

Хүн зониие коммунальна талаар хангалгые үргэдхэхэбди, гүнзэгы 12 худаг малтахабди, нажарай сагта хэрэглэгдэдэг водопроводые 7,5 километрээр ута болгохобди. «60 лет Октября», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудай, Борьёогой болон Оёорой совхозуудай котельнэнүүд заһабарилагдаха.

Дээдэ-Тори Дээдэ-Үшөөтэй, Доодо-Тори, Бооцо, Дэрэстэй, Армаг һууринуудта хүн зоной захил абадаг комплексно пунктнууд, Алцаг һууринда бани баригдаха. Хониной арһа элдэдэг цех нээгдэхэ.

Доодо-Бургалтай, Армаг, Алцаг, Дээдэ-Үшөөтэй, Оёор, Дээдэ-Тори һууринуудта тус тустаа дүрбэн хүнэй хүдэлхэ магазинууд баригдаха.

Тосхон һууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохо, модо тарижа ногооруулха хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулаад, санитарна байдалаа жэшээтэ болгожо шадаһан арадай депутадуудай сельскэ, поселково Соведүүдэй, колхозуудай, совхозуудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай эрхим дүй дүршэлые шудалан үзэжэ, өөһэдтөө нэбтэрүүлхэбди.

Тосхон һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо, модо тариха талаар социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсохыень Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахыень Зэдын районой ажалшад манай республикын бүхы ажалшадые уряална.

ГОРОДУУДАЙ, ҺУУРИН ТОСХОНУУДАЙ СОЁЛ БОЛБОСОРОЛЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ТАЛААР МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОНОЙ АЖАЛШАДАЙ ХАНДАЛГА

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдан ябуулагдаһан халуун хүдэлмэриин үдэрнүүд манай ороной ажалшадай сэдьхэлдэ мартагдаадүй. Алдарта ойн баярай угтамжада зорюулагдан, бүхы нютагуудта дэлгэрһэн социалис мүрысөөн хадаа ажахын, үйлэдбэриин, ниитын ажабайдалда аша үрэтэйгөөр нүлөөлһэн байна. Арад зоной эдэбхиһээ патриотическа шэнэ үүсхэлнүүд мүндэлөө һэн.

Ажалша коллективүүдэй намтар һайн һайхан ёһо заншалнуудаар баяжаа, эдэ заншалнуудтаа хазагайршагүйгөөр түшэглэн ябаһанайнгаа ашаар манай районой эрхим коллективүүд Бүхэсоюзна ойн баярай мүрысөөндэ илажа гараһан байна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан «Коммунизм» колхоз илагшадай тоодо ороо. КПСС-эй областной комитедэй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной Соведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамотануудаар Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра» колхозууд хэдэн бригада, фермэ, эмхи зургаанууд шагнагдаһан байна.

Үнгэрһэн ойн баярта жэлдэ манай районой колхозууд болон совхозууд орооһото болон тэжээлэй ургамалай муу бэшэ ургаса хуряажа абаа, Гүрэндэ һү, нооһо, орооһо, овощ тушааха түсэб дүүргэгдээ. Тугалай, хурьгадай, унагадай тоо толгой олошороо.

Эдэ бүхы амжалтанууд ойн баярта мүрысөөн тодорхойлжо үгөө. Гадна КПСС-эй ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй болон РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй баярай хамтын заседани дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой «СССР-эй жаран жэл» гэһэн элидхэл соо хэлэгдэһэн заабаринууд, тобшололнууд тон ехэ гол нүлөө үзүүлһэн байна.

СССР-эй 60 жэлэй ойе һайндэрлөөд, Буряад ороной ажалшад республикынгаа жаран жэлэй ойе угтахаяа бэлдэжэ байна. Ленинскэ национальна политикые Коммунис партиин, Совет правительствын хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ байһанай ашаар лэ манай республикын байгуулагдаха, бэхижүүлэгдэхэ, һалбаран мандаха арга хангагдаа бшуу.

Ажалайнгаа үдэр бүриин һайн хэрэгүүдээр ойн баярые угтаха зууралаа барагдашагүй бүхы эдэ хэрэгүүд сооһоо гол хэрэгыень шэлэхэ ёһотойбди. Ойн баярые эрхимээр угтаха гээшэ шиидхэгдээгүй асуудалнуудта онсо анхаралаа хандуулга болоно гэжэ В. И. Ленин хэлээ һэн. Манай һанахада, онсо анхаралаа хандуулха хэрэгүүдэй нэгэн хадаа республикын городуудые, һууринуудые, хүдэлмэришэдэй поселогуудые болбосон түхэлтэй болгохо асуудал болоно. Манай районой хүн зоной һуудаг нютагуудые болбосон түхэлтэй болгохын түлөө, соёл болбосоролыень дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлые ойн баярай урда тээ эхилээд, табан жэлэй дүүрэтэр үргэлжэлүүлхэбди.

Энэ тэмсэлээ бэелүүлхын тула бидэ иимэ уялгануудые бэедээ даажа абанабди:

Энэ хугасаа соо 30 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра районой ажалшадта баригдаха.

Хүн зониие худалдаа наймаанай, ажаһуудалай, медицинын талаар хангалгые һайжаруулхын тула Хушуун-Үзүүр һууринда («Знамя Ленина» колхоз) худалдаа наймаанай түбые, Шэнэ-Заганда («Заганский» колхоз) врачебнэ амбулатори, эхэнэрнүүдэй консультаци нээхэбди, 52 хүнэй һууритай шэнэ гостиницын барилгые эхилхэбди, хэлхеэ холбооной районно узелые ашаглалгада тушаахабди.

Хонишодой байрануудта, фермэнүүд болон гүүртэнүүд дээгүүр бригадын гэрнүүдтэ саг үргэлжын онсо анхарал бидэ хандуулнабди.

Районой ажалшадай үхибүүдтэ зорюулан, һуралсалай шэнэ жэлэй эхилтэр Нарһата, Боом һууринуудта һургуулиин байшан ашаглалгада үгэхэбди, Шэнэ-Заганда һургуулиин барилгые эхилхэбди. Мухар Шэбэр, Никольское, Хушуун-Үзүүр һууринуудта хүүгэдэй шэнэ саадууд нээгдэхэ. Нажарай үедэ ажалай болон амжалтын эрхим түхеэрэлгэтэй лагерьнууд үхибүүдтэ бэлэг болгогдон угтэхэ.

Энэ хугасаа соо «Эрдэм», «Авангард», «Суулгын» совхозуудта клубуудай капитальна заһабарилга хэгдэхэ. районой тосхон һууринуудта олониитын хүсөөр спортивна барилганууд хэгдэхэ.

Республикын ойн баярай урда тээ, мүн тэрэнэй һүүлээрхи жэлнүүдтэ тосхон һуурин бүхэнэй һургуулиин, хүүгэдэй саадай, амбулаториин, больницын, ниитын бусад байшангуудай газаагуур модо олоор һуулгахабди.

Гэрнүүдэй нюур талые гуримшуулхабди, шэнэ палисаднигуудые барихабди, үйлсэнүүдые, айлай хото хорёонуудые нарин сэбэрээр байлгадаг болохобди.

Тосхон һууринууд соогуурхи харгынуудые, ябагашуулай зүргэнүүдые һайжаруулхабди, хүшөө памятнигуудые сэбэрлэн сахихабди, клубуудта, олоной ябадаг газарта, талмайнуудта, гудамжануудта харуулан ойлгуулдаг шэмэглэлнүүдые шэнэлхэбди.

Бүхы хүн зоной үнэн зүрхөөрөө журам гэшэые һайжаруулан, аша үрэтэй, үндэр дүнтэй ажалаар лэ манай республикые, районуудые шэмэглэн гоёожо шадахабди.

Партийна, совет, профсоюзна, болон комсомолой организацинуудай, нютагай Соведүүдэй дэмжэлгээр нютаг һууринуудые болбосон түхэлтэй, болбосоролтой болгохын түлөө бидэнэй соносхоһон тэмсэл хадаа Мухар-Шэбэрэй районой экономическа, социально-соёлой хүгжэлтын гол шухала олохон асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ горитой үүргэ дүүргэхэ байха.

Манай үүсхэлые дэмжэхыень республикын бүхы районуудай ажалшадые уряалнабди. Бидэнэй соносхоһон үүсхэлтэ тэмсэл ниитэ республикын тэмсэл болог лэ.

Совет Буряад ороной ойн баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаял!

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые илалта мандуулан түгэсхэе!

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ЭБДЭРШЭГҮЙ БАТА ХОЛБООН

«Эбдэршэгүй бата холбоон» гэһэн дүүрэн хэмжээнэй баримтата шэнэ фильм парти болон арадай бата нэгэдэл, совет хүнүүдэй хани барисаанай хамагые илагша хүсэн тухай хөөрэнэ. Олониитэ тэрэниие мартын 30-да Москвада харапан байгаа.

Ленинскэ национальна политикын, социализмын түүхэтэ туйлалтануудай илан мандалгын толотомо гэршэ жэшээ болоһон СССР-эй 60 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ экран дээрэ харуулагдана. Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо болоһон ойн баярай суглаан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой тэрээн дээрэ хэһэн элидхэл эндэ гол һуури эзэлнэ.

Элидхэлэй заабари зүбшэлнүүд, тобшололнууд 60 жэлэй хугасаа соо олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг Совет Эсэгэ ороноймнай гаталпан баатаршалгата замай шатануудые, манай үеын хүнүүдэй гайхамшагта амжалтануудые харуулһан фильмын гол удхань болоно. ССР Союзые байгуулха тухай деклараци болон договор баталан абаһан Соведүүдэй Бүхэсоюзна I съездые буулгаһан кинокадрнууд лентэдэ оруулагдаһан байгаа.

Баримтата фильмүүдэй түбэй студида режиссер Б. Рычковой хүтэлбэри доро энэ картина буулгагдаһан байгаа.

(ТАСС).

КОЛХОЗУУДАЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

КПСС-эй ЦК-гай майн ба ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр, ороохо, мяха болон бусад продукци үйлэдбэрилгые саашадань дээшэлүүлхэ зорилгонуудые, колхозуудай 1982 оной хүдэлмэриин дүнгүүдые Колхозуудай бүхэроссин соведэй мартын 30-да Москвада болоһон заседани дээрэ зүбшэн хэлсэбэ.

Полинууд болон фермэнүүдэй ажалшад Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын тула ехэ хүсэл оролдлогонуудаа гаргана гэжэ заседанида хабаадагшад тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта зарим ажахынуудай нөөсэнүүд гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй. Үйлэдбэриин эмхидхэлдэ, ажахы доторой тоосоое нэбтэрүүлгэдэ тохёолдоһон дутуу дунданууд иимэ байдалай ушар шалтагаан болоно.

Энэ жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тула колхозуудай соведүүдэй эмхидхэлэй хүдэлмэриие али бүхы талаарнь шангадхаха гэжэ Колхозуудай бүхэроссин совет тогтоогоо. Сахарай свекло, наран сэсэгэй ба, лёной үрэһэ үйлэдбэрилгэдэ республикын колхозууд шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Хамтын подрядые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абахыень дурадхагдаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо И. К. Капустян Колхозуудай бүхэроссин соведэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

(ТАСС).

ПАТРИОДУУДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

Бүхэсоюзна научно-практическа конференци хүдэлмэреэ мартын 31-дэ Москвада дүүргээ. Тэрээндэ хабаадагшад ажалшадые сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Сэрэгэй - патриотическа хүмүүжүүлгэ хадаа ажалшадта, залуушуулда үзэл сурталай-политическэ морально-сэдьхэл бодолой, сэрэгэй-техническэ шэнжэнүүдые, социалис Эсэгэ ороноо хамгаалхаар бэлэн байха мэдэрэл олгохо зэргэтэй гэжэ конференци дээрэ тэмдэглэгдээ.

Сэрэгэй - патриотическа хүмүүжүүлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, иимэ зорилготойгоор Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэ-бэшэгэй дурасхаалай гайхамшагта һара үдэрнүүдтэ үргэнөөр бэлдэхэ шухала гэжэ конференцидэ хабаадагшад хэлэһэн байна. Манай арадай элитэ ехэ илалтануудай, немец-фашис булимтарагшадые һамна бута сохилгодо, Совет гүрэнэй һүр хүсые үргэнөөр харуулалгада, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайе худал хуурмогаар харуулхые оролдодог буржуазна номнолшодые элишэлгэдэ коммунис партиин хүтэлбэрилхы үүргын түүхэтэ удха шанарые ойлгуулха талаар ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха шухала.

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлени, ВЛКСМ-эй ЦК, Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлени, СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК, дайнай ветерануудай комитет конференциие үнгэргэпэн байгаа.

(ТАСС).

ТАРЯАЛАН, САБШАЛАНГАЙ УРЭЖЭЛ ҺАЙЖАРУУЛХА ИЮНИИН 15

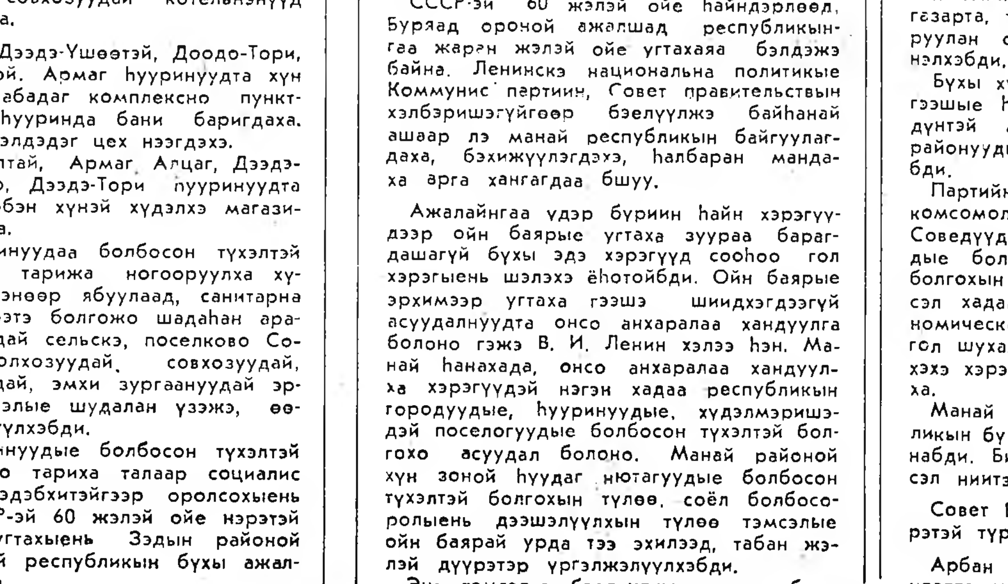
...адшагай гурбан һара

ҮДЭР, ҺҮНИГҮЙ ХҮДЭЛГЭГДЭНЭ

...р газаа сэлмэгшье ...эд һалхитай, хүй...а һэн. Илангаяа ...рэнэй сабшалан... сасадаг түхеэрэл...жа байһан агре...элхэдэ, жэхымэ ...имсхалаар угтана. ...эй дүршэлтэй лу... Николай Дмитриевич ...шын хүтэлбэрилдэг ...жаллана. Бүхыдөө ...эһөө бүридэһэн ... гэшүүд даалгагда... техникээ бүтээ... хүдэлгэдэг байха 100» түхэлэй түхеэрэлгэмнай зогсолтогүй хүдэлгэгдэнэ. Мүнөө бидэ 40 шахуу гектар газар уһалаабди. Һаянай газаа дулаан болоо. Тиимэһээ уһан хүрьһэндэ шэнгэжэ захалаа. Звеногоймнай гэшүүд уһалагдадаггүй 286 гектар сабшалангаа бүхыдэнь гурба-дүрбэ дахин ундалуулха түсэбтэй юм. Манда СМП-50/80 түхэлэй гурбан бүлүүр станци даалгагданхай. Эдэ бүхы техникэмнай һаадгүй хүдэлгэгдэбэл, яһала бүтээсэтэй байха даа,—гэжэ Николай Дмитриевич хөөрөө.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ тус коллектив гектарай 27,7 центнер үбһэ сабшажа һурилөө һэн.

...э голой урда эрь...эһэн сабшалангаа ...хадһаа уһалжа ...эмди! Тэрэ гэһэн... бүлүүр станци...һа сасадаг «ДДА-

Харин байгша ондо мүн лэ эды шэнээн ургаса хуряажа абахаар хараална. Сабшалан уһалагшад бүлүүр станцинуудаа таһалгаряагүй нүүлгэжэ байдаг гуримтай. Мүнөө эндэ МТЗ түхэлэй хоёр трактораар шорой зөөжэ, нуурай эрьеэр далан хэнэ. Юуб гэхэдэ, бүлүүр станциин ута соргоор гараһан уһаниинь газарай хүрьһэндэ шэнгэжэ үрдингүй дутын нуур, сөөрэм руу урдашана ха юм.

Мүнөө үедэ Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда газар уһалха гурбан звено эмхидхэгдэнхэй ажаллана. Тус звеноһоо гадна Владимир Зубакинай, Владимир Шульгинай хүтэлбэрилдэг коллективүүд даалгагдаһан сабшалангаа уһалһаар үнинэй.

— Үбэлдөө саһа элбэгтэй дулаан байжа, Үдэ голнайшье ехээр хүрөөгүй. Тиимэһээнь бүлүүр станцинуудаа мүльһэн дээрэ тодхоод, уужам соолгоһоо уһыень бүлэжэ газараа ундалуулна. Ажахыдамнай газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай гурбан һарын туршада хэгдэхэ ажалай түсэб зохёогдожо, звенонуудта луговодуудта үгтэнхэй. Энэ хугасаа соо бүлүүр станцинуд болон уһа сасадаг түхеэрэлгээрээ сабшалангаа уһалхаһаа гадна наг шэбхэ зөөжэ гаргаха, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха даабаритай юм. Тиихэдэ сабшалангаа дээгүүрнь һайжаруулха культуртехническэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха байна. Мүнөө гурбан звеногой гэшүүд хоорондоо мүрысэн ажаллана, — гэжэ Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ажахын мелиоратор Николай Александрович Самойлов хэлээ һэн.

...Мүльһэн заңгада хүжэ баригдаһан Үдэ голой урда эрьедэ дизельнэ хэдэн моторнуудай хүндөөр лүжэгэнэн хүнхинэлдэхэнь холуур сууряатана. Агрегадуудай машинистнууд Валерий Постников, Ким Потемкин, Сергей Сафронов гэгшэд бүлүүр станцинуудайнгаа дэргэдэ ошожо элдэб датчик, приборнуудыень хаража шалгана. Энэ үедэ ута түриитэй сабхинуудые үмдэһэн Николай Слепов, Валерий Свешников, Юрий Какаулин гэгшэд ута соргоор эшхэрэн гараһан ажамидаралта уһыень сабшалан дээгүүр тараажа урадхуулна. Эрье дээрэ бүлэгдэжэ гаргагдаһан Үдэ голой уһан сабшалан дээгүүр тарахадаа, холоһоо сайража харагдана. Түхэрэен сүүдхын туршада таһалгаряагүй ажалладаг газар уһалагшад нэгэл һаналтайгаар. — байгша ондо заабол баян ургаса хуряажа абаха зорилготойгоор хүдэлмэрилжэ байгаа бэлэй.

В. ЖИГЖИТОВ.

Загарайн район.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: звеное хүтэлбэрилэгшэ Н. Д. Белых. «ДДА-100» түхэлэй түхеэрэлгээр газар ундалуулагдана

С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ХҮН БҮХЭНИИЕ ЗОРИГЖУУЛАН

Агитационно коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй республиканска семинарай үедэ хэдэн нүхэдтэй уулзаха, хөөрэлдэхэ болобобди. Семинар дээрэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй материалнуудай гол удхые гүнзэгыгээр ажалша зондо тайлбарилан ойлгуулха, колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ажалай, мүн бусадшье журам һайжаруулха, малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ гэһэн асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн. Малшадые үбэлжэлгын үедэ али бүхы талаһаань һайнаар хангаха гэһэн зорилго табигдаа. Эдэ асуудалнуудаар манай корреспондентнуудай хэһэн тобшо хөөрэлдөөн уншагшадай анхаралда дурадхагдана.

—Прибайкалайн районой Зырянай совхозой агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ С. Б. АНТРОПОВ:

— Совхозой ажалшад КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото бэелүүлхын тулада амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Жэшээлхэдэ, совхозой һаалиин комплексын хүдэлмэрилэгшэд 1982 — 1983 онуудай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй. Тэдэнэй дунда манай агитаторнууд олигүүламжын хүдэлмэри ябуулдаг юм. Агитаторнууд хэсэг хоорондын асуудалаар, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэбэ. Тиихэдэ «СССР-эй 60 жэл» гэжэ нүхэр Андроповой элидхэлэй гол удхые малшадай дунда тайлбарилан ойлгуулһан байгаабди. Эдэ бүгэдэ хүдэлмэримнай нютагай хүн зоной ажалай амжалтада ябала нүлөө үзүүлнэ, туһа хүргэнэ гээшэ.

Ажахыдамнай ганса район доторой бэшэ, мүн республика доторой мэдээжэ болоһон малшад хүдэлдэг юм. Тэдэнэй дунда Ангирай һүн һаалиин фермын түрүү һаалишан Людмила Викторовна Корнакова дурдаха хүсэлтэйб. Тэрэ арбаад үхибүүдэй эхэ, тэдэнэе һайнаар хүмүүжүүлжэ ябахын хажуугаар ганса үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3000 гаран килограмм һү һааһан. Мүн энэ фермын һаалишан, КПСС-эй райкомой гэшүүн, коммунистка Ольга Григорьевна Камаева, Тамара Иннокентьевна Патрахина гэгшэд ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Би өөрөө энэ фермэдэ ходо ошожо, хөөрэлдөө үнгэргэдэгби. Тэжээл буйлуулдаг цехэйнь хүдэлмэритэй танилсаа һэм. Тэжээл буйлуулагшад И. П. Ипатьев, В. Н. Ипатьев, Н. Л. Красивых гэгшэд оролдосотойгоор хүдэлнэ, тэжээлэ һайнаар буйлуулна. Тэдэнэй оролдолгоор һүн һааһан хэмжээн ехэ болоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Энэ ажалай журам тухай хөөрэлдөөн хэдэ дахин болоһон байна. Энэнэй һүүлээр журам һайжаруулха, фермэ шадар хүдэлмэри һайжарһан байна.

Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ, клубай директор О. Е. ИСТОМИНА:

— Манай колхоз хоёр отделенитэй. Далахайн отделени ажахын түб һууринь болоно. Хоёрдохи—Гужираи отделени түб һууриһаа холо оршодог гээшэ. Гэбэшье бидэнэр ажалшадые али болохоор хангаха гэжэ оролдонобди. Һүүлэй һаалиин нэгэдэхи фермэдэ агитатор, нэгэ политинформатор томилогдонхой. Тиихэдэ арадай хиналтын болон депутадуудай постнууд хүдэлнэ. Комсомолой прожектор эмхидхэгдэнхэй.

Энэ фермэ дээрэ комплексно гуримаар хангалга хэгдэдэг юм. Малшадта лекци уншагдаад һүүлээр, соёлой хүдэлмэрилэгшэд уран гоёор найруулагдаһан наада табиха, хүн зоние һонирхуулна. Тиихэдэ врачнууд малшадай элүүр энхые һэргылэн шалгадаг юм. Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд малшадта хэрэгтэй эд бараагаа асарна.

Үнинэй дүршэл ехэтэй библиотекарь, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй алдар солодо хүртэһэн Дулма Будаевна Макутова малшадта ходо ерэжэ, шэнэ һонирхолтой номуудые асаржа, хүүшлэн һэлгэдэг заншалтай.

Февраль һарын эхээр улаан булан гоёор шэмэглэбди. Эндэ Буряадай автономито республикынтаа 60 жэлэй ойдо зорюулһан булан эмхидхэбди. Малшад энэтэй һонирхон танилсанад. Саг үргэлжэ социалис мүрысөөнэй хэр зэргэ ябажа байһые харуулһан бюллетень гаргагдана. Эндэ шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эрхимлэжэ ябаһан һаалишад — Радна Дашиевна Санжихаевагай, Гомбо Дымбрылович Ухоевой, Зоя Ивановна Убушеевагай амжалтатай танилсахат. Бидэ иимэ түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной дунда тараажа, бусад һаалишадай үдэр бүриин ажал хэрэгтэ туһа болохо гэжэ оролдонобди.

Радна Дашиевна Санжихаева олон жэлэй туршада мал ажалда хүдэлжэ, һаалишанай баян дүршэлтэй болонхой. Тэрэ ажалдаа нюусые залуушуулда дамжуулан үгэжэ, һурган хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдодог юм. Зоя Убушеева залуу бэрхэ һаалишан. Тэрэ хэды залуушье һаа, ажалдаа анхаралтай, оролдосотойгоор, үнэн сэхээр хандажа, замай залуушуулаа тоото орое гэжэ тэмдэглэмээр.

Манай агитационно уран һайханай коллектив хонишодой бригаданууд, бусад гүүртүүлүүдэ ябадаг. КПСС-эй гадаадын болон дотоодын политикын һонирхолтой асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, шог зугаата, хатар дуута концертнуудые табина. Иимэ ажал һэбүүлэгэмнай үргэн ниитэдэ ашатай туһатай гэжэ бидэ үдэр бүриин ажал дээрэһээ мэдэрхэдэ, улам һайнаар хүдэлхые оролдонобди. Мини һанахада, хүн бүхэниие ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулха, эрхэ сэдьхэлые урмашуулха гэжэ манай гол зорилго болоно.

Эдэ хөөрөөнүүд дээрэһээ тобшолходо, һүүлэй үедэ агитаторнууд, политинформаторнууд болон агитационно уран һайханай коллективүүд хоорондоо улам нягта холбоотой хүдэлжэ, ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие эдэбхитэйгээр ябуулжа байна. КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй гол удха тайлбарилан ойлгуулжа, ажалай журам шангадхаха, хүдэлмэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэн колхоз, совхоз бүхэндэ хэгдэнэ.

Мүнөө хүдөөгэй ажалшадай малай үбэлжэлгэ урагшатайгаар түгэсхэхэ, хабарай таригаада эрхим һайнаар бэлдэхын тулада гэһэн зорилго агитационно коллективүүдэй урда табигдаа.

Д. ГАРМАЕВ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ болон облсовпроф…

АЖАЛАЙ ДҮНГҮҮД

НЮТАГАЙ МЭДЭЛЭЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ 1982 ОНОЙ IV КВАРТАЛАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮДЫЕ ХАРАЖА ҮЗӨӨД, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ БА ПРОФСОЮЗУУДАЙ ОБЛАСТНОЙ СОВЕТ ИИГЭЖЭ ТОГТООБО:

Ой модоной ажахын министерствын предприятинуудай дундаһаа

Нэгэдэхи һуури эзэлһэн **Ивалгын мехлесхозой** (директорынь Ю. Н. Лопатин, парторганизациинь секретарь Т. И. Шубина, профкомойнь түрүүлэгшэ Л. Т. Гунченко) коллективтэ үнэмшэлгэ ба 1600 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шан барюулха. Үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргаха түсэбынь—100, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбынь —125,6, олзо оруулха түсэбынь — 120 процент дүүргэгдээ.

Хоёрдохи һуури эзэлһэн **Түнхэнэй мехлесхозой** (директорынь М. Ф. Кожевин, парторганизациинь секретарь В. П. Пантелеев, профкомойнь түрүүлэгшэ С. К. Кочнева) коллективтэ үнэмшэлгэ ба 900 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан барюулха. Соёлой-ажаһуудалай эд бараа гаргаха түсэбынь 2.7 дахинаар үлүүлэгдээ. ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэб 102,4 процент, олзо оруулха түсэб 102,1 процент дүүргэгдээ.

Түлишын промышленностиин министерствын предприятинуудай дундаһаа

Нэгэдэхи һуури эзэлһэн **Зүүн-Мүрэнэй леспромхозой.** (директорынь М. М. Мотошкин, парторганизациинь секретарь Н. А. Пежемский, профкомойнь түрүүлэгшэ Б. Т. Таханов) коллективтэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба профсоюзуудай областной соведэй дамжуулгын Улаан туг, үнэмшэлгэ ба 800 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Продукци худалдаха түсэбынь 125-процент. нормативно-сэбэр продукциин талаар 123,5 процент дүүргэгдээ.

Хоёрдохи һуури эзэлһэн **Хёлгын леспромхозой** (директорынь И. Р. Поздняков, парторганизациинь секретарь В. Г. Саликов, профкомойнь түрүүлэгшэ А. Ф. Переваров) коллективтэ үнэмшэлгэ ба 600 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Продукци худалдаха түсэбынь 109.4 процент, нормативна-сэбэр продукциин талаар түсэбынь 118,7 процент дүүргэгдээ.

Гурбадахи һуури эзэлһэн **Гусиноозерско гортопой** (директорынь А. И. Гудерьянов, профкомойнь түрүүлэгшэ М. А. Пальшин) коллективтэ үнэмшэлгэ ба 108 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Эд бараанай эрьесын талаар түсэбынь 105 процент, тэрэ тоодо рознично эд бараа наймаалха түсэбынь 105,7 процент дүүргэгдээ.

Ниитын эдеэ хоолой управлениин предприятинуудай дундаһаа

Нэгэдэхи һуури эзэлһэн **Улаан-Үдын столовонуудай хоёрдохи трестын ажахын тоосооной 8-дахи столовын** (директорынь И. В. Литвинцев, парторганизациин секретарь Л. В. Иванова, профкомойнь түрүүлэгшэ Л. А. Ищук) коллективтэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба профсоюзуудай областной Соведэй дамжуулгын Улаан туг, үнэмшэлгэ ба 2200 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Эдеэ хоол наймаалха түсэбынь 103,5 процент дүүргэгдээ.

Хоёрдохи һуури эзэлһэн **Улаан-Үдын столовонуудай хоёрдохи трестын ажахын тоосооной 12-дохи столовын** (директорынь Т. П. Буранова, парторганизациинь секретарь Н. И. Расчупкина, профкомойнь түрүүлэгшэ Н. С. Кулайчук) коллективтэ үнэмшэлгэ ба 900 түхэригэй мүнгэн шан барюулха, эдеэ хоол наймаалха түсэбынь 102,2 процент дүүргэгдээ. ажалай бүтээсые 1,4 процентээр дээшэлүүлээ.

Хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын министерствын предприятинуудай дундаһаа

Нэгэдэхи һуури эзэлһэн **Хойто-Байгалай райбыткомбинадай** (директорынь А. А. Сафронов, профкомойнь түрүүлэгшэ Т. А. Пономаренко) коллективтэ үнэмшэлгэ ба 1600 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха түсэбынь 103,7 процент, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбынь 106,2 процент дүүргэгдээ.

Гэр байрын-коммунальна ажахын министерствын предприятинууд болон эмхи зургаануудай дундаһаа

Нэгэдэхи һуури эзэлһэн **республиканска үйлэдбэриин «Бурятводоканал» нэгэдэлэй** (начальнигынь Л. Д. Ткаченко, парторганизациинь секретарь С. Н. Щербак, профкомойнь түрүүлэгшэ А. Н. Пшенников) коллективтэ үнэмшэлгэ ба 2200 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Уһаар хангаха түсэбынь 102,3 процент, олзо оруулха түсэбынь 105,3 процент дүүргэгдээ.

Хоёрдохи һуури эзэлһэн **Улаан-Үдын трамвайн управлениин** (начальнигынь В. В. Ларионов, парторганизациинь секретарь Л. И. Силичева, профкомойнь түрүүлэгшэ А. И. Ковалева) коллективтэ үнэмшэлгэ ба 1650 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Трамвайнуудые линидэ гаргаха түсэбынь 100 процент, пассажирнуудые зөөхэ түсэбынь 106,3 процент дүүргэгдээ.

Гурбадахи һуури эзэлһэн **республикын «Минжилкомхозой» проектно-сметнэ бюрогой** (начальнигынь Г. Д. Русанова, профкомойнь түрүүлэгшэ В. А. Афанасьева) коллективтэ үнэмшэлгэ болон 136 түхэриг мүнгэн шан барюулха. Проектно-сметнэ хүдэлмэриин түсэб 104.5 процент дүүргэгдээ.

Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын предприятинуудай дундаһаа

Нэгэдэхи һуури эзэлһэн **Баргажанай райпищекомбинадай** (директорынь Л. А. Гарманова, профкомойнь түрүүлэгшэ Е. Г. Постников) коллективтэ үнэмшэлгэ ба 440 түхэригэй мүнгэн шан олгохо. Продукци худалдаха түсэбынь 109,4 процент дүүргэгдээ.

Хоёрдохи һуури эзэлһэн **Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай** (директорынь М. И. Красикова, парторганизациинь секретарь С. А. Липунова, профкомойнь түрүүлэгшэ Г. А. Пушечкина) коллективтэ 1650 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Продукци худалдаха түсэбынь 104,9 процент, олзо оруулха түсэбынь 100 процент дүүргэгдээ.

Мүн лэ хоёрдохи һуури эзэлһэн **Каменскын хилээмэнэй 5-дахи заводой** (директорынь В. К. Шкурат, парторганизациинь секретарь А. Н. Смирнова, профкомойнь түрүүлэгшэ Н. В. Княжева) коллективтэ 372 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Продукци худалдаха түсэбынь 102 процент, олзо оруулха түсэбынь 101.2 процент дүүргэгдээ.

Гурбадахи һуури эзэлһэн **Селенгинскын хилээмэнэй 8-дахи заводой** (директорынь А. С. Алексеев, парторганизациинь секретарь К. И. Челнокова, профкомойнь түрүүлэгшэ Р. Г. Евсевлеева) коллективтэ үнэмшэлгэ ба 400 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Продукци худалдаха түсэбынь 110,4 процент, олзо оруулха түсэбынь 100 процент дүүргэгдээ.

Худалдаа наймаанай министерствын предприятинуудай дундаһаа

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба профсоюзуудай областной Соведэй дамжуулгын Улаан туг, үнэмшэлгэнүүд ба түрүүшын мүнгэн шангуудые иимэ коллективүүдтэ олгохо гэбэл:

Улаан-Үдын горпромторгын 17-дохи магазинай (директорынь А. П. Надфулина, профкомойнь түрүүлэгшэ Загузина) коллективтэ 800 түхэригэй мүнгэн шан барюулха. Рознично эд бараанай эрьесын талаар түсэбынь 103,2 процент, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбынь 104,6 процент дүүргэгдээ.

Улаан-Үдын горхлебторгын (директорынь А. Г. Епаева, профкомойнь түрүүлэгшэ В. И. Арцибашева) коллективтэ 2200 түхэриг мүнгэн шанда хүртөөхэ. Эд бараанай эрьесын түсэб 107 процент, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэб 106,8 процент дүүргэгдээ.

Республикын оптово баазануудай дундаһаа

Нэгэдэхи һуури эзэлһэн **Буряадай «Росхозторг» баазын** (директорынь Н. В. Зубцов, парторганизациинь секретарь Г. Н. Левитина, проф… түрүүлэгшэ П. А. Быко…) коллективтэ Буряадай АСС… Министрнүүдэй Соведэй б… союзуудай областной С… дамжуулгын Улаан туг… шэлгэ ба 408 түхэригэй… шан барюулха. Эд б… эрьесын түсэб 102,3… дүүргэгдээ.

Кинофикациин управ… предприятинуудай ду…

Нэгэдэхи һуури эзэл… **байкалиин киносетиин… циин** (директорынь В. … тий, профкомойнь түр… Л. В. Дьякова) кол… үнэмшэлгэ ба 750 … мүнгэн шан барюулха… дүнгүүдээр ашаглалгын… ва түсэбынь дүүргэгдэ… һөө гадуур 4,9 мянга… риг олзо оруулагдаа.

Хэблэлэй, полиграф… номой худалдаа най… хэрэгүүдэй талаар Бу… АССР-эй гүрэнэй ком… предприятинуудай ду…

Нэгэдэхи һуури … **Ивалгын типографиин …** торынь Г. А. Жаркова… комойнь түрүүлэгшэ В. … гостева) коллективтэ Б… АССР-эй Министрнүүд… дэй ба профсоюзуудай… ной Соведэй дамжуулг… туг, үнэмшэлгэ ба 265 … гэй мүнгэн шан ба…

Хоёрдохи һуури … **Түнхэнэй типографиин …** торынь Л. Р. Котов… профкомойнь түрүүлэг… Ларионова) коллектив… шэлгэ ба 126 түхэри… шан барюулха.

Гусиноозёрско, Бэшү… Бабушкинай типограф… һайн хүдэлмэрийе тэмд…

СССР-эй минлесдрев… хүдэлмэришэдые … Буряадай управлени… нүүдай предприяти… дундаһаа

Нэгэдэхи һуури … **Итанцын ОРС-ын** (… гынь М. А. Шихеев, … мойнь түрүүлэгшэ В. … риглазова) коллектив… шэлгэ ба 600 түхэри… шан барюулха.

Хоёрдохи һуури … **Тимлюйн ОРС-ын** … гынь Л. И. Шикулина, … комойнь түрүүлэгшэ Н… ферова) коллективтэ … шэлгэ ба 600 түхэри… гэн шан барюулха.

Совет орон дотор

ТУЙЛАЛТАНУУДАЙ ЭСТАФЕТЭ

РАЙЧИХИНСК, (Амарай область). Техническэ мэргэжэл олгодог 11-дэхи училищиин эрхим һурагша Юрий Рябовта Социалис Ажалай Герой, алхалдаг экскаваторай машинист Н. С. Лексин стипендиалай диплом барюулба. «Дальвостуголь» гэжэ нэгэдэлэй ба горнягуудай профсоюзай территориальна комитедэй бии болгоһон стипенди энэ суута экскаваторщигай нэрэмжэтэ юм.

Эндэхи 11-дэхи ГПТУ-е «алхалдаг экскаваторнуудай машинистнүүдые һургалаг гуламта» гэжэ нэрлэдэг юм. Олохон хүдэлмэришэд тэрэ тоодо бүхэсоюзна хэдэн рекорд туйлаһан Николай Сергеевич Лексин эндэ һуража гараһан байна.

Нэгэдэлэй түрүү хүнүүд училищида ходо ерэдэг, мэргэжэл тухайдаа хөөрэдэг, хэшээлнүүдые үнгэргэдэг, дүй дүршэлөө халан абалсадаг юм. Тус училищиие дүүргэгшэдэй хүдэлмэришэдэй коллективүүдтэ ерэн сасуу, үнэр дүнгүүдые туйладаг байһаниинь дэмы бэшэ. Ойрын сагта эндэхи горнягууд Ерковецкэ шулуун нүүрһэнэй томо уурхайе ашаглажа эхилхэ юм. Ветеранай гарһаа ажалай эстафетэ дамжуулан абаһан, солото машинистын стипендидэ анха түрүүлэн хүртэһэн Юрий Рябов шэнэ уурхайда ажаллаха.

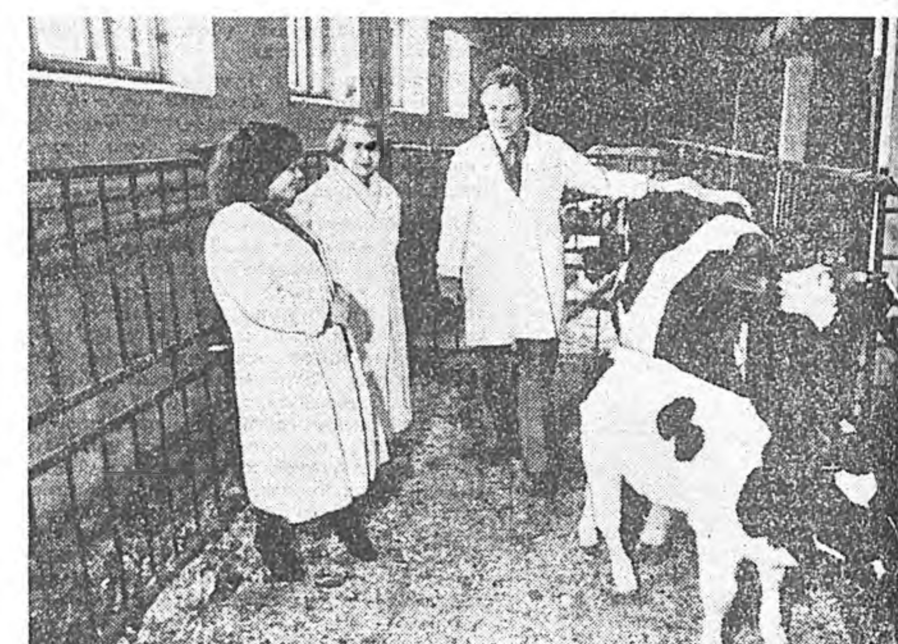
ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭЭ

ГОРНО-АЛТАЙСК. Һаяхан областиин түбтэ нээгдэһэн эндэхи уран зурааша И. Ортонуловай бүтээлнүүдэй выставкэ хада уулануудай дуун гэжэ нэрлэгдээ юм. Уран гартанай бүтээлнүүд хадата Алтайн ажалшадай ажабайдал тухай, Совет засагай жэлнүүдтэ эртэ урдын газар дээрэ болоһон ехэ хубилалтанууд тухай хөөрэнэ.

Алма-Атагай уран зурагай училищи дүүргэһэн И. Ортонулов искусствада 20 жэл соо хүдэлхэ үедөө уран зохёолнуудай ба шүлэгүүдэй хэдэн зуугаад согсолборинуудые, учебнигүүдые шэмэглэн гоёоһон байна. «Маадай-Кара» гэжэ үльгэр домогой шүлэглэмэл оршуулгые тэрэ шэмэглээ һэн.

Үйлсэ ба ниитын байшангуудые шэмэглэн гоёолгодо, үндэһэн арадай хүгжэмтэ инструментнүүдэй угалза хээнүүдые зохёолгодо уран зурааша эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрээндэ РСФСР-эй габьяата уран зурааша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой.

(ТАСС).

ЛЕНИНГРАДСКА ОБЛАСТЬ. Хүдөө ажахын мал үсхэбэрилгын болон генетикын бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдай эрдэмтэд дэлхэй дээрэ түрүүшынхеэ шэл амһарта соо үрэжүүлэн нарай тугал бии болгобо. Амһарта соо гараһан түрүүшын энэ тугалынь оодэргэн дорюун, эдеэ хоол һайнаар эдидэг, шэгнүүрээ түргэноор нэмэжэ, 80 килограммһаа үлүү болонхой. Энэ туршалга амжалтатайгаар үнгэрһэнэй һүүлээр эрдэмтэд саашадаашье амһарта соо ашаг шэмэ ехэтэй хүдөө ажахын адууһа мал һаадгүйгөөр бии болгожо магад гэжэ хүлеэнэ. Эрхим һайн үүлтэрэй үнеэдһээ абтаһан үрэжүүлэгдэһэн яйцеклеткэнүүдые жиирэй үнеэдэй организмда хирургиин аргаар табижа болохо гэжэ элирүүлэгдээ. Теоретическэ шэнжэлгэнүүд… һоор һайн үүлтэрэй үхэрнүүд на… 10—12 тугалнуудые үгэжэ шадаха…

Шэл амһарта соо мүндэлһэн эмбрионуудые Дубровицы гэжэ… оршодог мал ажалай Бүхэсоюзна … асаржа, тэндэхи нэгэ үнеэндэ һуул… хэды сагай үнгэрһэн хойно Перв… түрүүшын тугалынь өөрынгөө дүүр… зажа магад.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) … дэлмэрилэгшэд Т. И. Кузьмина, З. … рова болон профессор А. К. Голубе… да болон Первенец гэһэн тугал… энхэ элүүрые шалгажа байна.

ТАСС-ай фото…

Баунтын районой «Сельхозхими» нэгэдэлдэ 30 жолоошод хүдэлдэг юм. Тус коллектив 1982 онойнгоо түсэбые бүри ноябрь һара соо дүүргэһэнээ элидхээ һэн. Эндэ нэгэдэхи классай эрхим бэрхэ жолоошод Николай Анциферов, Николай Троицкий, Александр Бронников гэгшэд габшагай ажалаараа шалгардаг юм. Тэдэнэр жэлэйнгээ түсэбүүдые ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Холын Хойто зүгэй районой хүдөө ажахыда шухала хэрэгтэй минеральна үтэгжүүлгэ, химиин элдэб бодосуудые тэдэнэр таһалгаряагүй зөөдэг гээшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жолоошон Николай Иннокентьевич Анциферов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЁҺО ЗАРШАМУУД АЖАБАЙДАЛҺАА ҮНДЭҺЭТ…

Хүнүүдэй һанаа сэдьхэлынь, ёһо заршамынь тэдэнэй материальна байдалһаа дулдыдадаг, ажабайдалай байгууламжатай нягта холбоотой юм гэжэ марксизм-ленинизм һургадаг. Энэнь обществодо зээрхэн байдаг ёһо заншалнуудые зүбөөр тайлбарилан ойлгохо арга олгоно. Богоол эзэмдэлгэтэ общество богоол эзэмдэгшэдэй ёһо заршам үүдхээ. Тэрэ хадаа богоол гээшэ хүн бэшэ гэжэ тоолодог байгаа. Феодализмын заршам сурталай ёһоор. ажал хэхэ гээшэ дээдэ изагуурта хүнүүдэй эрхилхээр бэшэ, доогуур юумэн гэжэ тоологдодог байгаа.

Буржуазна дэлхэйдэ хүн болон обществын хоорондохи харилсааниинь «хаһан абалга» гэһэн үгөөр тодорхойлогдоно гэжэ К. Маркс хэлэһэн байдаг. Энэнь юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, хүн ба общество хоорондоо ехэ зүришэлдөөтэй байна. Ушарынь хадаа үйлэдбэриин ниитын шэнжэ шанартай болобошье һаань, тэрэнэй үрыень үсөөнхи хүнүүд. энгэй ехэ үмсын эзэд үбэршэлдэг байха юм.

Капитализмын үедэ мүнгэн гээшэ гол үнэтэ зүйл болодог. Ехэ мүнгэтэй болохо тумань хүнэй нэрэ хүндэнь дээшэлдэг. Хүнэй бүхы һанаан бодолынь эд зөөри, мүнгэ ехээр хуряаха эрмэлзэлдэ абтадаг. Хара амяа хараха гээшэ буржуазна ёһо заршамай дүрим болоно. Энэньшье ойлгосотой. **Юундэб гэхэдэ, капитализмын эрхэ байдалда нэгэ зариманиинь нүгөө зариманаа мүлжэжэ, хууража шадабал лэ, амжалта түйладаг байна бшуу.**

Буржуазна ёһоной ажабайдал хүнэй һанаа сэдьхэлэй һарнин доройтохо ябадалда заатагүй хүргэдэг. Мүнөө Баруунай олон эрдэмтэд энээниие мэдэрхэ баатай болонхой. Тэндэ хүнэй сэдьхэлэй байдал тэнсүүриеэ алдажа, тэрэ ухаан бодолой ямаршье һонирхолгүй болоно. ерээдүймнай һайн байха гэһэн этигэлгүй байна. социальна удха шанартай эрмэлзэлгүй, үлүүтэ сэгнэдэг юумэгүй болоно. Эдэ бүгэдэһөө уламжалан, забхайрал, гэмтэ ябадал. сэдьхэлэй үбшэн, бэеэ хорлохо ябадалнууд олошорно гэжэ тэдэнэр мэдэрнэ. Американ мэдээжэ эрдэмтэн Э. Фромм өөрынгөө капиталис дэлхэйе шэнжэлэн, иигэжэ бэшэнэ: «Арбан юһэдэхи зуун жэл «Бурхан аялаа» гэжэ хэлээ һэн, хоридохи зуун жэл «Хүн хосороо» гэжэ хэлэхэдээ болохо. Урдань арга зэбсэг болодог байһан юумэнүүд хүнүүдэй үг зорилгонь болоо, эд бараа бүтээхэ, хэрэглэхэ гээшэ ами наһанай зорилго болоо... Манай бүтээһэн юумэнүүд хүнүүд шэнгеэр үйлэдэнэ. харин хүнүүд юумэнүүд шэнгеэр үйлэдэнэ».

Коммунис ёһо заршамай гол илгаань хадаа тэрэнэй энэрхы шэнжэнь социалис ниитын харилсаанай энхэрэлтэ шэнжэ шанартай таһаршагүй холбоотой юм. Социальна, политическэ хубилалтанууд, үйлэдбэриин эршэмтэй хүгжэлтэнь социализмын гол үг зорилго бэшэ. харин хүнэй бүхы хүсэ шадал болон бэлиг шадабарииe дэгжээн хүгжөөхэ арга хэрэгсэл болодог. Энэ талаар энэрхы сэдьхэл ба социалис ёһоной ажабайдал адли шанартай болоно. К. Марксын хэлэһэнэй ёһоор, «Коммунизм» гээшэ энэрхы һайхан сэдьхэл мүн...» (т. 42, хууд. 169).

Хүн ажал хүдэлмэридэ, ниитын ажал ябуулгада, соёлдо бэлиг шадабарияа дэлгэн харуулжа, ажабайдалаймнай эгээл үнэтэ зүйл болохо, хүниие үргэн батадхаха гээшэ социалис ёһоной байдалай ёһо дүримынь болоо юм. «Тодорхой хүн тухай, тэрэнэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүд тухай тодорхойгоор оролдохо гээшэ партиин экономическа политикын эхиниинь ба эсэсэйнь зүйл мүн»,—гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тусхайта тэмдэглэгдээ һэн. Үхибүүдтэй бүлэнүүдтэ гүрэнэй зүгһөө үзүүлэгдэдэг туһаламжа ехэдхэхэ хэмжээнүүд тухай. социальна тэдхэмжэ саашадань һайжаруулха, ехэ бүлэг ажалшадай салин хүлһэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай партиин Центральна Комитедэй болон Совет правительствын һүүлэй жэлнүүдтэ абаһан тогтоолнууд, Эдеэ хоолой программа. мүн гэгээрэл соёл, медицинскэ хангалга хүгжөөхэ тушаа абтаһан хэмжээнүүд—эдэ бүгэдэ болон бусад ондоо үйлэ хэрэгүүд «Бүхы юумэ хүнэй тулада, бүхы юумэ хүнэй аша туһын тулада» гэһэн манай обществын гол ёһые бодото дээрэнь бэелүүлһэн хэрэг мүн.

Ажал хүдэлмэри гээшые хүнэй гол эрилтэ хэрэглэмжэ, тэрэнэй эгээл үнэтэйдэ тоолодог зүйлнүүдэй нэгэниинь болгохо гээшэ социалис ёһоной ажабайдалай ёһо заршамай дэбжэлтэнь болохо юм. Социализмын эрхэ байдалда хүн имагтал ажалдаа. тэрэнэй ашаар лэ хүн нюураа баталан харуулдаг, бэлиг шадабарияа гарган, тэрэнээ улам хурсадхаха, өөрынгөө түсэбүүдые бэелүүлхэ арга боломжо олодог. Тодорхой социологическа шэнжэлэлгэнүүдые хэхэдэ, ажалшадай элдэб бүлэгүүд дотор нэгэ иимэ адли ниитэ зүйл үзэгдэнэ. Юун бэ гэхэдэ, хүнүүд хүдэлмэри һунган олоходоо, хэды шэнээн салин хүлһэ абтахаб гэжэ бэшэ (зүгөөр тэрэ ехэ удха шанартай юм бэзэ), харин ямар ажал бэ, хэр зохёохы шэнжэтэйб, ниитын ямар туһатайб гэжэ харадаг болонхой.

Коллективизм гээшэ социалис ёһоной ажабайдалай ёһо заршамай гол шэнжэ болоно.

Энэ үгэ юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, хүнүүд бэе бэедээ туһалха, мүн ниитын болон өөрын аша туһа нэгэн байха. тэрэшэлэн али нэгэн хүнһөө гадна, түбхын түрүүндэ общество тухай бүхы дээрэнь оролдолго гаргаха гэһэн юм. Тэрэнэй **социально-экономическа үндэһэ һууринь хадаа үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдэй ниитын үмсэдэ байха, мүн национальна баялигта бүхы ажалшадай адли тэгшээр хандаха ябадал болоно.** Тиимэ болохолоороо, ниитын баялигай ехэ болохотой нэгэн хамта обшествын гэшүүн бүхэнэй элдэб олон эрилтэнүүдые хангаха арга боломжонууд улам ехэ болоно гээшэ.

Социалис коллективизмын **ниитэ-политическэ үндэһэ һууринь** юун болоноб гэхэдэ, социализмын үедэ түүхын дэбжэлтэнь ниитын зорилго дүүргэхын түлөө ажалшан бүхэнэй эдэбхиһээ, хүсэлэл оролдолгоһоо нилээд ехээр дулдыдаха байна. Коммунис ёһо заршамай — шэнэ обществын ёһо заршамай —гол ёһонууд коллективизмын **оюун сэдьхэлэй үндэһэ һууринь** болоно. Хара амяа хараха гэһэн, хүнүүдые холодхоодог ёһын орондо хамтаараа гэһэн ёһон бии болоно. «Хүн бүхэн—өөрынгөө түлөө, гансал бурхан—бүгэдын түлөө» гэһэн ёһондо «Хүн бүхэн—бүгэдын түлөө, бүгэдэ—хүн бүхэнэй түлөө» гэһэн гол ёһон зүрюулэн табигдана. Субботнигууд, нүхэд ёһоной мүрысөөн, мүн уралан нарижуулга ба ухаалан зохёолгодо үргэн олон ажалшадай хабаадалга, шефскэ туһаламжа, һурган хүмүүжүүлгэ, барилгануудтахи ниитын штабууд гэхэ мэтэ бусад олон юумэнүүд капиталис байгуулалтада байха аргагүй юм.

Коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байха гээшэ манай заршамай гол ёһон болоно. Совет ёһоной ажабайдалай патриотическа ба интернационалис удхань, совет хүнүүдэй ерээдүйдэ этигэл найдамтайгаар хандадагынь энээнһээ дулдыдан гарана, мүн коллективизмтай холбоотой байна.

Манай ёһо заршамда имагтал социалис ниитын харилсаанай эрхэ байдалда бурилдэһэн моральна гол ёһонууд ородог бэшэ. харин урда тээнь хүн түрэлтэнэй бии болгоһон ёһо заршамай һайн талануудынь оролсодог юм.

Ёһо заршам гээшэ ангиин шанартай гэхэдээ, тэрэнэй гол ёһонуудынь, дүрим нормонуудынь ямар нэгэн ангиин аша туһые харуулна гэһэн удхатай. Гэбэшье бүхы хүнүүдтэ хабаатай дүримүүдшье энэ аша туһада багтан ородог. Тиин ниитын ангиин улам түрүү шэнжэтэй байха тума, түүхын дэбжэлтын шэглэлнүүдые улам дүүрэнээр харуулха тумань бүхы хүн түрэлтэндэ хабаатай дүримүүд тэрэ ёһо заршамуудта ородог. **Хүдэлмэришэн анги ажалша бүхы хү**нүүдэй эгээл түрү… һануудые харуулда… гэхэдэ, тэрэ хадаа… на дэбжэлтын шин… сэниинь болоно б… мэһээ тэрэнэй ёһ… мыньшье хүн түрэл… ёһо заншалнуудта … нэ. Дүү хүнэй аха… хүндэмүүшээр ханд… гэ нимгэтэй, урвал… уужам даруу, үнэн… тай байлга, мүн … хайрлан өөгшөөхэ, … ниие хүндэлхэ гэх… заншалай эгээлэй дүр… циалис ёһоной ажа… сахигдадаггүй бэш… хүдэлмэришэн анги… зорилгонуудай нүл… шэнэ удха шанартай…

Хүгжэлтэ түгэс с… үедэ совет общест… байдалай бүхы тала… зэгы ехэ, үндэһэн … хубилалтанууд боло… һээ уламжалан, ёһ… дашье олониитын … лээд дээшэлдэг.

Батажан жагсаһан … мын экономикын… тэрэ түгэс хүсэтэ, … дустритай, ехээр өө… лагдаһан хүдөө ажа… һаараа шалгардаг, … үйлэдбэриин хүгжэл… өөрсэ шэнжэ шанар… байдаг, …

Буряадай АССР-эй 60 жэл

ЭСЭШЭГҮЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

...и урда шарлашаhан ...хэбтэнэ. Тэрээн дээрэ ...й погонтой хурсашье, ...ше шарайтай сэрэгшэн ...тэрлигтэй, шляпа мал... нюргаар үндэр бу... ...унтэй дайшалхы само... ...дэргэдэ тэбэрилдэнэхэй

...Энэ би өөрөө гээшэб, ...Сэлэнгын районой «Со...» колхозой түрүүлэг... ...ааб, — гэжэ хажуудам ...малаан толгойтой хүн ...hалганаhан хургаараа ...Нүгөөдэмни — майор ...Строжак.

...зурагыень анхаралтай... ...харахадам, дай... «ИЛ» гэжэ истребите... ...ажуу бэедэ томоор: ...Армида, Сэлэнгын ай... «Социализм» колхозой ...гэжэ сагаан шэ... ...бэлигдэнхэй. Летчик тү... ...хоерые тойрон зог... ...эхэнэрнүүд, үхибүүдэй ...баярай ошон ялал... ...Гингэншьегүй яахаб даа! ...ингөө суглуулhан мүн... ...бүтээгдэhэн энэ само... ...совет армиин түлөө... ...дамжуулжа байхада, ...ехэ баяраар, омогор... ...сэдьхэл зүрхэниинь ...ютойб.

...Айхабтар бэд даа, — ...миини шэнэ танил тор... ...рлигтэй, велюр шляпа... ...ябаhан хүмнай — ...тусхайта пенсио... ...Банзаракца Санжи... ...Санжанов батална. Тии... ...ерховно Главнокоманда... ...И. В. Сталинай гар та... ...ай 1944 оной майн 27-... ...hан телеграмма дэл... ...Шарлашаhан саарhан ...«Дайшалхы самолет ...дэ 200.000 түхэриг ...ган «Социализм» кол... ...гэшүүдтэ өөрынгөө ха... ...ндые, Улаан Армиин ...баяр баясхалан хүргэ... — гэжэ тэндэнь бэшэг...

...саhаа хойшо тэбхэр ...жэл үнгэрөөл, зүгөөр ...табан наhанайнгаа да... ...дэрэ гараhан Банзарак... ...Санжановта эдэ бүгэдэ ...эр болоhон шэнгэр ...гаг...

...бэшэ саг hэн даа. ...«Социализм» колхоз... ...тулэб эхэнэрнүүд, үб... ...шэд, үхибүүдhээ бэшэ ...хүн үгыл байгаа ...даа. Тиибэшье hаань ...дээрэхидэл адляар хүдэлхэ!» гэhэн уряае гаргажа, үглөөнэй харанхыhаа үдэшын боро хараан хүрэтэр хүл дээрээ бүмбэрхэш. Тэрэ үедэ мүртэй техникэшье гэжэ үгы hааб даа. Бүхы хүдэлмэрөө улаан гараараа хэхэ баатай болохош. Һамгадай гэмэрээн, эдир залуу үхибүүдэй үйлалдаан... Хэды тиимэшье hаань, дайнай жэлнүүдтэ 20.840 пүүд эрхим шанартай таряан гүрэндэ тушаагдаа. Мяха ба hү үйлэдбэрилгээ «Социализм» колхозой гэшүүд хоёр-гурба дахинаар дээшэлүүлжэ шадаа бэлэй.

—Эсэжэ сусажа ерээд, унтаха гэхэдэш, хуушан шархануудни шархиржа, үргэhэ нойршни дэгдэшэхэ,—гэжэ мүнөө Банзаракца Санжанович hанамжалан дурсана. — Зүгөөр өөрөө фронтдо ябажа ерэлэн, тэндэ хэды хүндыень hайн мэдэхэ hэн тула, ямаршье бэрхэшээл дабажа гарахаар хододоо бэлэн байхаш...

Хододоо бэлэн байхаш... Энэл үгэнүүд тэрэнэй, 1940 онhоо коммунист хүнэй эсэшэгүй эрмэлзэлэй, эдэбхи үүсхэлтэ ажабайдалай уряал hүлдэ болоно бэшэ гээшэ гү?

Үнэхөөрөөшье, Банзаракца Санжановай бүхы наhаниинь нэгэл хэрэгтэ, партиин хэрэгтэ зорюулагдаа бшуу. Үшөө хорин хоёртойхон комсомолец хүбүүн ябахадаа, тэрэ үетэн нүхэдтэеэ—Лодон Лундуков, Даша-Самбу Тубчинов, Шухур Мункуев, Бато-Мунко Чойдонов гэгшэдтэй Цайдам нютагтаа түрүүшын «Улаан-Наран» гэжэ колхоз эмхидхэhэн габьяатай юм. Хамтынгаа хүсөөр анзаhа, морин тармуур, косилка худалдажа абаад, ажалаа үргэн дэлисэтэйгээр эрхилжэ эхилээ бэлэй. Удаань тэрэ «Улаан-Наранайнгаа» түрүүлэгшын орлогшоор, партийна эхин организациин секретаряар хүдэлhэн намтартай.

— Хүсэн түгэс, залуу ябааб даа. Ядаха юун байхаб, — гэжэ тэрэ мүнөө хөөрэнэ.

Үшөө нэгэ фото-зураг Банзаракца Санжанович урдам табина. «1941 оной июлиин 5» гэжэ ара таладань тэмдэглэгдэнхэй. Ухалтэ дайнай эхилhэн үе гээшэ ааб даа. Тэрээн дээрэ сэрэгэй хубсаhа үмдэhэн Банзаракца Санжанович түрэлхидэйнгөө дунда hууна, шэг шарайнь барагар. Тиимэ байншьегүй яахаб даа —аюулта дайнhаа амиды мэндэ бусахаяа мэдэхэ бэшэ ха юм. Зүгөөр хёрхоор шэртэhэн нюдэдынь хурса. Тэдэнь соо тэмсэлэй зоригжол эли мэдэрэгдэнэ.

— 93-дахи стрелково дивизиин бүридэлдэ орожо, Эхэ оронойнгоо ниислэл Москва шадар эльгээгдээ hэм, — гэжэ Банзаракца үбгэн домоглоно. — Амгалан тайбан үдэрнүүдтэ энэ түүхэтэ хотые хараха, hаяхана нээгдэhэн хүдөө-ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэшье ошохо нюуса хүсэлтэй ябагша бэлэйб. Харин тиихэдэ... шэб балай харанхы 1941 оной шэрүүн Москва, тэрэнэй бүрхэг тэнгэри маниие угтаа hэн.

Тэндэ болоhон ухалтэ тулалдаан хэзээдэшье үбгэн Банзаракцын үрэ зүрхэн соо hоо гарадаггүйл.

...Одото hүни. Гүнзэгы саhан соо маск-халаадаараа нюураа бүглэнхэй политрук Дряхловтой яралгүй яридлажа хэбтээ hэн. Тэнгэриин сээжые хирэ хирэ элдэб, үнгын ракетэнүүд хаха зурана. Залуу сэрэгшын зүрхэн түг-түгхэн сохилно. Айха, сүхэрхэ гээшые буряад хүбүүн мартанхай. Москва шадарай Подольск хотын түлөө байлдаанда хабаадажа, фашистнарые хюдаха шуналаар зоригжоод ябаа бшуу. «Энэ дайншье бэлээр дүүрэхэгүй. Өөhэдэйнь эшээн хүрэтэр фашистнарые үлдэжэ абаашаад, тэндэнь лэ hүнөөхэ ёhотойбди», — гэжэ политругайнь хэлэhэн үгэнүүдшье hанаандань орохо юм. Эгээл энэ үедэ үхэр буугай дуун нэжэгэнэбэ. Хүндэ hомонууд улаан түүдэг мэтээр соробхилон унажа эхилбэ. Одоолшье добтолгодо уряалhан улаан ракетэ одото тэнгэриие гэрэлтүүлбэ. Совет сэрэгшэд сомор хүнгөөр окопууд соохоо hугаран урагшаа дабшажа, «ура» хашхараан саhата аладые зэдэлгэнэ. Буудан, булгаалан, бултантай хамта гүйлдэжэ ябатарнь, гэнтэ хажуудань шахуу шэхэ дулииргүүлмэ тад-няд гэhэн абяан дуулдажа, нэгэ агшам зуура өөдөө дэгдэпэндэл хиидэжэ, удаань гүн харанхы нүхэ руу унашахадал гэбэ. Бэшэ юушье Банзаракца Санжанович hанадаггүй.

Мэдээ ороходоо, саhан сагаан талада бэшэ, сагаан халаадтай сагаан простынянуудаар хүрээлэгдэнхэй, Москвагай нэгэ госпиталь соо хэбтэжэ бэйба. Удаань тэрэниие Ивановска областиин Шуя хото, бүри хожомынь Удмуртиин ниислэл Ижевск асарба. Байн байн шэхэнэйнь дулии гаража, хүндөөр шархатаhан гарынь лэ hула табиhан hуртал hанжаhан зандаа үлөө пэн. Мүнөөшье болотор гэрэнь хүндэ юумэ үргэжэ шададаггүй, hалганадаг юм.

— Сэрэгэй албанда ябажа шадахаяа эсэслэн болёо гээшэт,—гэжэ тусхай комиссиин түрүүлэгшэ, наhажаал врач тобшолбо. Тиигээд тэрэнэй дахин намайе фронт эльгээгыт гэhэн гүйлтатай мэдүүлгые уншаад, урмыень хүндөөхэгүй гээ юм гү, — миhэрэн иигэжэ нэмээ hэн:—Ара таладамнайшье хүнгэн бэшэ даа. Шам шэнги шархатаhан гартай хүнэй хэхэ юумэн яhалал олдохо байха:

Яахабши тэзд... 1942 оной аайма халуун зун сагаан бинтээр хүрмэгдэн орёогдоhон гараа сээжэдээ нянхай түрэл Цайдам нютагаа Банзаракца Санжанович бусаха баатай болоо бэлэй. Шупаяа ехээр гээhэн сэрэгшын тархинь хирэ хирэ эрьедэг, тиин сагаан талада хара амяараа ябаад унахаяа hанадаг hэн. Зүгөөр коммунист хүн хэдаа гараа дэлгээгээд hууха бэшэш. Түрүүшээр тоо бүридхэгшөөр томилогдобо. Удаань колхозойнь коммунистнууд парторгоор hунгаа hэн. Харин 1943 оной январь соо партиин районно комитедэй дурадхалаар Ехэ-Сагаан нютагтахи «Социализм» колхозой түрүүлэгшээр эльгээгдээ бэлэй.

Эндэл, Ехэ-Цагаанда, тэрэл дурасхаалта зурагнаh буулгагдаа бшуу. Эндэл Банзаракца Санжановичай эмхидхэхы хүдэлмэриин онсо бэлигтэйнь элирээ. Ехэ-Цагаанайхидай дунда дайшалхы истребитель бүтээлгэдэ, мүнгэ зөөри суглуулха хэрэгые үүсхэhэниинь ямар ехэ дэмбэрэлтэй hайхан гээшэб!... Өөрөө, коммунист Санжанов, оборонын жасада 50 мянган түхэриг нэн түрүүн дамжуулан үгэпэн байна ха юм. Тиигээд колхознигуудтаа хандажа:

— Манай Эхэ ороной хүн бүхэн харатан дайсадые үндэhөөрнь үгы хэхын тула үдэр, hүниие илгаагүй, унаhан малгайгаа абаагүй хүдэлжэ байна. Бишье одото Москвагай оршондо сагаан саhан дээрэ улаан шуhаяа адхааб. Дариин үнэрөөр анхилhан дайнай газарта албаяа хэжэ, галта буу барижа шадахаяа болиходоо, ара тылдэ ажаллахаар эльгээгдээб. Тиимэhээл бүхы мүнгэ, зөөриеэ илалтын үдэрэй улаан наранай түргэн мандахын түлөө, Эхэ оронойнгоо сэнхир тэнгэриин арюун сэлмэг байхын түлөө хэрэгтэ зорюулнаб. Манай суглуулhан мүнгөөр дайшалхы самолёт бүтээгдэг, — гэжэ сэдьхэл зүрхэеэ доholгон, сээжынгээ өөрhоо гараhан сэхэ сэбэр үгэнүүдээр уряал табяа бэлэй.

Уряалынь халуунаар дэмжэгдэжэ, улад зон нөөсэ мүнгэ зөөриеэ гүлидхэжэ, эхэ оронойгоо, илалтын жасада табяа бшуу. Удангүй мүнгэн далитай түргэн шуумар дайшалхы самолёт Ехэ-Цагаанай оршондохи үргэн талада элинхалин бууажа, хүн зоной хүсэлэй бэелые гэршэлээ бшуу.

...Тэрэ мартагдашагүй фотозурагые дахин-дахин анхаран харанаади. Банзаракца Санжановичай нюдэд бага улатан алдажа, харатан дайсанай hомондо дайрагдапан баруун гарынь hалганан байхадань, ажабайдалай хүшэр замаар тунхэрингүй дабшапан энэ хүнэй хүби заяан тухай дахин дахин шэбшээ пэм. Атаархамаар байна даа!

Дайнай hүүлэй жэлнүүдтэшье бүхы шадал хүсэеэ, хэшээл оролдолго, эдэохи үүсхэлээ түрэл ажахыдаа зорюулан ажаллаа. Тэрэнэйнь гэршэ Ленинэй орден сээжэдэнь яларан алтарна. Аробад медальнууд шэнхинэнэ. Гүрэнэй тэдхэмжэдэ гара гарагараа, хүгэн дорюун, хүхюутэй зугаатай ябапан энэ хүниие нютагаархидыньшье ехэл хүндэлдэг юм.

Мүнөө түрэл республикынгаа байгуулагдаhаар 60 жэлэй жабхаланта ойе тэмдэглэхэ гэжэ бэлдэжэ байпан үе сагта хамтын ажахы эмхидхэлгын эхин дээрэ ажабайдалайнгаа алдарта замые захалhан, дайнай хатуу зүргөөр баатар зоригтой алхалжа гарапан үнинэй коммунист Банзаракца Санжанович Санжанов мэтын хүнүүдэй габьяа солые дурдаха гээшэ—манай нангин уялга мүн. Зүгөөр тэрэнэй зээ басаган мүнөө А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй студентка Татьяна Жимбуеваhаа хүрсаархье, мэргэжэлшье энээн тухай хэлэхэнь, бэрхэтэй ёhотой даа, юуб гэхэдэ, тэрэ эдир зүрхэнэйнгөө эгээл оеорhоо гараhан үгэнүүдээр түрээгээл: «Үбгэн эсэгынгээ хүби заяан тухай би, 80-яад оной комсомол басаган, бодомжолхоодоо, омогорхол түгэсөөр иигэжэ мэдүүлхэ хүсэлтэйб: тэрэ намда ёhотой хүнэй амиды гэршэ, мүхэшэгүй зоригой, ажалдаа шударгын, үнэн сэхын Эхэ орондоо, партидаа болон арад зондоо алба хэлгын мартагдашагүй жэшээ болоо!..»

Үнэхөөрөөшье энээнhээ ондоогоор Банзаракца Санжанович Санжанов тухай хэлэхэгүйлши, хэлэхэньшье бэрхэтэйл хаш.

А. ЖАМБАЛОВ.

ЭРХИМ НАЙМААЛАГША

Галина Дараевна Чимитовагай ажалладаг эд бараанай магазин соо ороходомнай, хүн зон олон, хүлгөө шуулатай байгаа hэн. Эндэ байгшад хубсаhа хунар хаража гоёшооhон, мүн hанаандаа таараhан юумээ абахаяа наймаалагшатай зүбшэнэ, хөөрэлдэнэ. Тиигээдшье, хэрэгтэй хубсаhа хунараа абажа, сэдьхэлээ ханаҥги гаража ошоходонь, наймаалагшашье урма баяртай үлэнэ.

— Худалдан абагшадтнай яагаа олоороо ябадаг юм,— гэжэ гайхан асуухадамни, Галина Дараевна энеэбхилэн:

— Һарадаа нэгэ-хоёр лэ дахин иимэ олон хүнүүд ябадаг лэ даа. Шэтын областьhоо ерэдэг,—гэбэ.

— Басаганаймни түрэhэн үдэр болохонь. Галя, энэ плати абаа hаамни таараха гү. — гэжэ нэгэ хүнэй hурахадань:

— Үгы даа, тэрэш ехэ байха. Энээхэн плати таараха, — гээд, наймаалагша ногоохон үнгэтэй зохидхон плати харуулба.

Адаглахада, тэрэнэй номгон даруухан хүдэлсэнь, аажэм дулаахан үгэнүүдынь, зохид налгай харасань хэнэйшье дура буляахаар үзэгдэбэ. Иигэжэ хүн бүхэндэ илдам зөөлэхэнөөр хандажа, олоной хүндэдэ хүрөөшэмнай Галина Чимитова гэгшэл даа. Дунда hургуули дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр, ямар мэргэжэл шэлэхэ тухайгаа удаан бодолгото болож ябаагүй hэн. Бүри үхибүүн байхаhаа наймаалагша болохые хүсэдэг дээрэhээ, энэ хүсэлөө бэелүүлэн, эжынгээ ажалладаг магазинда туhалагшаар ороhон юм.

— Бидэнэр гэр бүлөөрөө шахуу наймаалагшадаар ажалланабди. Нэгэ үедэ, 1975—1976 оноор hэн ха, бүхы бүлөөрөө Алтайнгаа магазинуудта ажалладаг hэмди. Эд бараанай магазинда эжымнай Валентинатаяа, дүү басаганаймни нүхэр Валерий хозмагта, тиихэдэ би нүхэртэйгөө эдеэ хоолой магазинда хүдэлөөбди. Нүгөөдэ дүүмни Надежда Цыренжапова мүн лэ магазинай наймаалагша юм. Эжымнайл бидэнээ өөрынгөө мэргэжэлдэ hургажа, дурлуулжа шадаа гээшэ. Мүнөө наhанайнгаа амаралтада гарабашье, бидэнэйнгээ ажалда туhалалсаhаар лэ даа, — гэжэ Галина хөөрэнэ.

Депутат — арадай түлөөлэгшэ

Худалдаа наймаанда Галина Дараевна арбаад жэлэй туршада хүдэлжэ байна. Түрүүшээр эжытээ эдеэ хоолон магазинда hүүлээрнь Цыден-Дамба Будаевич нүхэртэйгөө эд бараанай магазинда ороод, мүнөө дүрбэдэхи жэлээ амжалтатайгаар хүдэлжэ байнад. Эдэнэр эд бараанай эрьесын түсэбые жэл бүри үлүүлэн дүүргэжэ шададаг. Мүнөөшье түрэл республикынгаа байгуулагдаhаар алдарта 60 жэлэй ойе угтуулан абаhан уялгаяа амжалтатай hайнаар гүйсэдхэжэ байнхай. Өөhэдынгөө машинаар Хүдэриин райпо ошожо, эд бараа асардаг, мүн холын гүүртэ болон отаранууд ябажа, малшадай захилнуудые абадаг юм. Илангаяа нийтын малай үбэлжэлгын үедэ тэдэнэр малшадые hайнаар хангахын тула бүхы хүсөөрөө оролдоо. Дайнай болон ажалай ветерануудые, олон хүүгэдтэй эхэнүүдые гэртэнь хангадаг, захилнуудыень саг соонь дүүргэдэг.

...Галина Дараевнатай хөөрэлдэжэ hууходомнай, тэрэнэй эхэ Евгения Будажаповна орожо ерэбэ. Хүнгэн солбон гэшхэдэлтэй, хүхюу зугаатай энэ хүгшэниие харахада, наhанайнгаа амаралтала үни гараhан гэжэ hанахаар бэшэ hэн. Энэмнай бүри хара багаhаа ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан намтартай. Тэрэ 1940 ондо комсомолдо орожо, 1955 онhоо партиин гэшүүн болоhон. Бүхы наhаараа худалдаа наймаанай зэргэдэ ажаллажа олоhон дүй дүршэлөө үхибүүдтээ дамжуулан, тэдэнэйнгээ ажабайдалайнгаа харгыда гарахадань туhалhан байна. Мүнөөшье Галя басаганайнгаа ажалда туhалалсажал байдаг даа.

Галина Дараевна Алтайн сомоной Соведэй депутадаар hунгагданхай. Хани нүхэдэйнгөө, нютагайхидайнгаа этигэл найдабарииень харюулхын түлөө үнэн сэхээр ажаллан, бүхы хүсэ шадалаараа оролдон ябадаг гээшэ. Депутадайнгаа нангин үүргые бэрхээр дүүргэхын хажуугаар, нийтын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Тэрэ мүнөө нютагайнгаа эдэбхитэйшүүлhээ бүридэhэн «Уряал» гэжэ фольклорно ансамбльда хабаадажа, уран гоё дуунуудые гүйсэдхэнэ. Энэ ансамблиие Августина Очиржаповна Гендунова хүтэлбэрилдэг. Нёдондо үнгэргэгдэhэн республиканска конкурс-харалгада ансамблиинхид түрүү hуури эзэлжэ, «Эрхим коллектив» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй.

Галина Дараевна мүн нютагай эхэнэрнүүдэй Соведэй гэшүүн. 1981 ондо партиин гэшүүндэ тэрэ абтаа hэн.

Тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар хэгдэhэн хүдэлмэридэ депутат Чимитовагай хубитань мүн лэ бии байха. Нийтын малай үбэлжэлгын үедэ депутадуудай саг үргэлжын постнуудаар ябажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ, малшадай эрилтэнүүдые хангалгадашье хабаадалсана. Хонн хайшалалгын, үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаhада түрэл ажахыдаа туhалхаяа хүсэдэг.

Түрэл Буряадайнгаа байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе угтуулан абаhан уялгаяа дүүргэхын тула Галина Дараевна Цыден-Дамба Будаевич хоёр Бага-Хүдэриин эд бараанай магазинай коллективтэй мүрысэдэг юм.

Х. ДОРЖИЕВА.

Хяагтын район.

ШЭНЭ ЗОРИЛГОНУУД

«Ленинэй зам» гэжэ газетын хүдөө бэшэгшэдэй суглаан Мухар-Шэбэртэ hаяхан үнгэргэгдэбэ. «СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ хүдөө бэшэгшэдэй хараа зорилгонууд» гэhэн асуудалаар Мухар-Шэбэрэй РАПО-гой түрүүлэгшэ И.П. Осеев элидхэл хэбэ.

Үнинэй хүдөө бэшэгшэд, ажахынуудай түлөөлэгшэд районойнгоо газетые улам hайжаруулхын тула өөhэдынгөө hанамжа, дурадхалнуудые хэлээ.

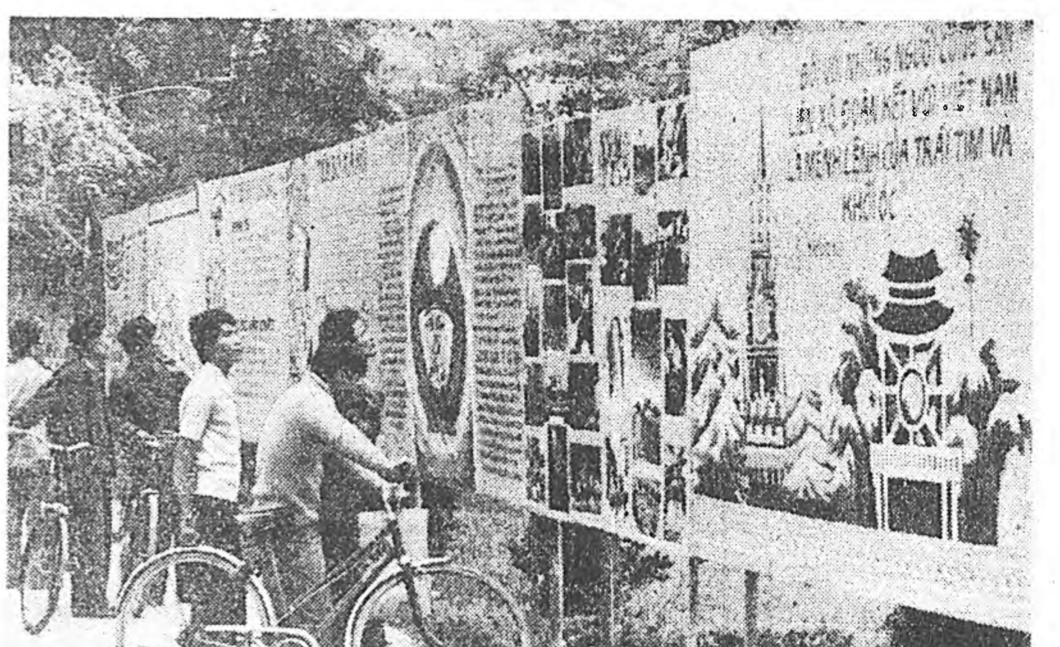
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад зоотехник М. Н. Зарипов, «Эрдэм» совхозой парткомой секретарь А. С. Доржиев, үнинэй хүдөө бэшэгшэ, Калиновкын найман жэлэй hургуулиин багша Л. Ф. Самбуева гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, залуу мэргэжэлтэдтэ зорюулhан материалнуудые олоор гаргаха, ажалай журам эбдэгшэдые, ажалайнгаа даабариие дүүргэдэггүй хүнүүдые сэхэ руунь шүүмжэлхэ, гэхэ мэтэ hанамжа, дурадхалнуудаа оруулаа, районойнгоо ажабайдалые газетын хуудаhануудта харуулжа байха гэжэ уряалаа.

«Ленинэй зам» газетын редакторай орлогшо М. Д. Цыренов газетынгээ хүдэлмэри тухай тоосоо хээ.

Эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүдөө бэшэгшэдтэ суглаанай түгэсхэлдэ Хүндэлэлэй грамотанууд, дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа.

КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой секретарь Н. Т. Хабалов суглаанда хабаадалсажа үгэ хэлээ.

Б. ЖАМБАЛОВ.

...ГТ ДЭЭРЭ: Ханой ажаhуугшад совет ажабайдал тухай хөө... стендүүдэй дэргэдэ. ...С-ай фотохронико.

...техникэ болон со... ...хөөхэ талаар Советскэ Союзай туйлаhан ам... ...д Вьетнамай арад ...аралые хододоо та... ...шэ. Һаяхан эндэ ...Совет соёлой үдэр... ...ын выставкэнүүд, ...истнуудай гастроль... ...ээр ёhоной олон ...ыалганууд энэ hо... ...ень дахинаа гэршэл...

...ТЭ...

...экономикын элдэб ...д, шатанууд, пред... ...д, участогууд, мүн ...хүдэлмэрилэгшэдэй ...ые өөе өөhөө улам ...лдыданги болоно. ...журам болон өөрын ..., харюусалга ба ...мэдэрэл, хүбхай гоё ...шүүрангүй, ажал хэ... ... гэжэ бүгэдын ...улам ехэ удха ша... ...болоно.

...нлөө ехэтэй байха ...коммунис ено зарша... ...шухала илгаань бо... ...зааршамые аман ...мэдэрээд лэ дүүрэхэ ...арин коммунизмын ...бодотоор тэмсэхэ ...hо зарлам болохо ...жэ В. И. Ленин хэ... ...Дутуу дунданууДтай ...байха гээшэ социа... ...ществодо шиидхэхы ...артай гэжэ тэрэ нэ... ...шэ онсолон тэмдэг... ...айна.

...үедэ хүн зонойнмай ...дань социалис ёhо ...таарахагүй дадал ...д, таарамжагүй яба... ...үшөөл үзэгдэдэг. Эдэ ...лтагаанhаа байhаар ..., коммунис байгуу... ...бодото бэрхэшээлнүү... ...жан буруугаар ойл... ...ын буржуазна об... ...ёhо заршамууд нүлөө ..., зарим хүнүүД поли... ...ба сэдьхэл бодолой ...ээ болбосоронги бэ... ..., мүн ажахын-захиргаанай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ дутагдалнууд бии байна. Эдилгэ абаха, харюусалгагүй байха, танил талынгаа хүсөөр hайн тушаалда орохо бүдүүзгэй зан гаргаха, архи тамхи залгиха, бүдүүлиг ёоргон байха мэтын ябадалнуудай дэлгэрхэгүйн тулада ажалша бүхэн ажабайдалдаа эдэбхи түгэс хараа бодол баримталха ёhотой. Мүн ажалай коллективүүдтэ үндэр дээдэ ёhо заршамай байдал тогтон оршохо зэргэтэй.

Хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдалда социальна харилсаанай улам нарижуулагдахада, хүнүүдэй оюун сэдьхэлэй улам олон шэнжэ шанартань улам үндэр эрилтэнүүд табигдадаг. Тиимэhээ ёhо заршам эбдэхэ эгээл муухай бэшэ, харин хамаг бүхы ушарнуудта улам эбсэшэгүйгөөр хандадаг болохо ёhотойоди. Коммунизмын үедэ обыватель (хара амяа харашаhан хүн) байха ёhогүй гэжэ В. И. Ленин хэлэhэн юм. Тиимэhээ мүнөө хүниие сэгнэхэдээ, энэ ушарые гол баримта болгохо ёhотойбди.

Өөртэнь хэрэгтэй hаань, али бүхы юумэнэй аяда орохо, мүн эшэхэ нюургүйгөөр аашалха, нилтаганаха, hайзгайтаха ябадалнуудта совет хүнүүд тэсэшэгүйгөөр хандадаг. Юундэб гэхэдэ, мүнөөнэй хүнэй сэдьхэл ехэ уян, хүндүүлхэй хэбэрэг болоно бшуу. Хүнүүдэй бодол, сэдьхэлынь ехээр болбосороо. Тиимэhээ тэдэнэр хүнүүдэй хоорондохи харилсаае hэргэг hоноороо харадаг, үнэн зүб бэшэ ушар ябадал үзэхэдөө, бүдүүлиг ёборгон зантай ушархадаа, сэдьхэлээ ехээр зободог болонхой юм. Мещанинууд лэ мүнөө нэдхэ хүдхэнүүд байдаг. Амар байдалыень эбдэхэ бүхы юумые тэдэнэр зорюута тоодоггүй.

Үндэр ёhо заршамые өөрынгөө сэдьхэлэй үзэл болгожо, бүхы ябуулгадаа тэрэнээ баримталдаг хүнүүд лэ сэдьхэл бодолой болбосоролоор дээдэ шатада хүрэдэг. Мүнөө үедэ хүндэ үзүүлэгдэдэг нийтын нүлөөн, мүн хүнэй аяг ябадалыень хинаха арга боломжонууд олошороо. Тиимэhээ энэнь хүнүүдэй сэдьхэлээ болбосоруулха ябадалдань туhа болодог.

Научно-техническэ түргэн хүгжэлтын үедэ бүхы орон дотор асари ехэ барилгын хэгдэжэ байхада, хүн зоной иишэ тиишээ нүүн ябалгань түргэдэдэг. Тиимэhээ шэнэ коллективэй хүн бүхэниие нүлөөндөө оруулхын тулада саг хэрэгтэй юм. Мүн хүнүүдэйшье шэнэ байдалдаа дадан таарахын тулада баhал саг хэрэгтэй. Иимэ эрхэ байдалда хүнэй ёhо заншалнуудые хэр батаар баримталдагынь үгаа ехэ удха шанартай байха юм.

Социализмын эрхэ байдалда научно-техническэ дэбжэлтын болоходо, хүнэй үйлэдбэридэ сэхэ зорюулдаг сагынь улам бага болоно. Энэ ушар хүнүүдэй ажабайдалда шухала үүргэ дүүргэдэг. Юундэб гэхэдэ, К. Марксын хэлэhэнэй ёhоор, сүлөө саг хадаа бэлиг шадабари хүгжөөхэ үргэн дэлгэр ооломжо олгодог. Гэбэшье хүнэй сүлөөтэй байхадань, тэрээндэ ямар нэгэ тусхай шэглэлтэйгээр нүлөөлхэнь бэрхэтэйшэг болодог. Ёhо заршамда таарахагүй ябадалнуудай диилэнхи олонхиинь хүнүүд хүдэлмэриhөө сүлөө сагтаа, нийтын хиналтын hула болопон газарта гаргадаг. Энэнь тушаан болохо үзэгдэдэг бэшэ юм.

Эрхэтэн бүхэн оролдосотой hайнаар хүдэлхэ, үйлэдбэриин журамые шангаар сахиха, социалис зөөри гамнан бэхижүүлхэ, обществодо харша ябадалнуудта эбсэшэгүй байха, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ тушаа оролдохо гэжэ СССР-эй Конституцида бэшэгдэhэн зүйлнүүд мүн лэ социалис hүудал байдалай ёhо заршамай дүримүүд болоно. Эдэ болон бусад дүримүүд үшөөл гүйсэд hайнаар сахигданагүй. Тиин социалис ёhоной ажабайдалые саашадань нарижуулхын тулада коммунис ёhо заршамые совет хүн бүхэнэй сэдьхэл бодолой таhаршагүй шэнжэнь болгохо шухала.

В. СОКОЛОВ,
философиин эрдэмэй кандидат, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Нийтын эрдэмэй академиин доцент.

ТАСС • АПН

ХИЛЫН СААНАhАА

БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ БҮТЭЭН ГАРГАЛГЫЕ ХИЗААРЛАХА

Советскэ Союз дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хангахын, бэхижүүлхын түлөө эрид тэмсэнэ, США-гай эзэрхэг түримхэй, дай жүрөөдэhэн хараа шэглэлые буруушаажа, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэhэн залан сэхэ, эб найрамдалда дуратай политика бэелүүлнэ. «Правдын» корреспондентын асуудалнуудта нүхэр Ю. В. Андроповой үгэhэн харюунуудта уласхоорондын олонийтын ба хэблэлэй hанамжануудай удхань иимэл байна.

Эб найрамдалай хэрэгые СССР-эй батаар, залан сэхээр хамгаалдаг байhые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой үгэhэн харюунууд батаар элирхэйлэн гэршэлнэ. Советскэ Союзай иимэ залан сэхэ хараа шэглэлые бүхы түбинүүдтэ халуунаар hайшаан дэмжэнэ гэжэ НРБ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо **Л. Гоцев** мэдүүлээ. США-гай ябуулганууд бүхы дэлхэйдэ, бүхы гүрэнүүдэй ба арадуудай аша туhада аюул тохёолдуулна. Ядерна дайнай аюулhаа дэлхэйе аршалан хамгаалха талаар, ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо аша үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые бэелүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн СССР-эй политика эгээл таарамжатай байна.

США-гай дэбэргэжэ байдаг буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулхын түлөө Боливи эрид шууд тэмсэнэ. Эгээл мүнөө ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлые бэхижүүлхэ шухала гэжэ Боливиин гадаадын хэрэгүүдэй министр **Марио Веларде Дорадо** хэлэбэ.

Сэрэгэй асуудалнуудаар мэдээсэлэй түбэй директор, отставкада гараhан контр-адмирал Дж. Лорак (США) Рейганэй захиргаанай дай жүрөөдэhэн хараа шэглэлые эрид буруушааба. Баруун Европодо шэнэ түхэлэй ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые тодхон табихые түсэблэхэдөө, Европодо «хизаарлагдаhан» ядерна дай хэхые Вашингтоной захиргаан бэлдэжэ байна гэжэ тэрэ Австриин «Профиль» журналда интервью үгэхэдөө мэдүүлээ.

Буу зэбсэгүүдые бодотоор хинаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ США али бүхы бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна гэжэ Советскэ Союз тобшолно гээд **«Вашингтон пост»** газетэ бэшэнэ.

Вашингтоной буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээхэ гэhэн хараа шэглэлые элдэб оронуудай хүн зоной буруушаажа байhан ушарые hуларуулха гэжэ президент Рейган аhан шадалаараа оролдоно гээд Баруун Германиин эб нарамдалай, харилсаа холбоонои, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө комитедэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн **А. Маске** мэдүүлбэ. Имагтал буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар совет дурадхалнууд ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхаха найдамтай зам заажа үгэнэ.

Американ президентын таарахагүй юумэ хэрэглэжэ байhыень КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь эрид буруушаана гэжэ Баруун Берлинэй **«Вархайт»** газетэ батална. Тиигэжэ тэрэ ОСВ-2 договорые буруу hүргэхые оролдожо байнхай.

Американ ба НАТО-гай эзэрхэг түримхэй ядерна стратегидэ совет хүтэлбэрилэгшэ шанга харюу сохилто үгэбэ гэжэ Даниин **«Ланд ог фольк»** газетэ бэшэнэ. «Совет сэрэгэй аюул» гэдэг американ hанаанhаа абтаhан худал хуурмаг үгэнүүдые совет хүтэлбэрилэгшэ элишэлэн харуулhан байна. США СССР-тэй хөөрэлдөөнүүдые хэхэ замда гараха ёhотой. Имагтал энэ зам ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха арга олгохо байна гэжэ Японой **«Асахи»** газетэ американ правительствын дай жүрөөдэhэн хараа шэглэлээр hанаагаа зобожо байhанаа мэдүүлэн бэшэнэ. Вашингтоной хэдэгэй ёhоор, өөhэдыгөө хамгаалха шалтагаантайгаар ядерна буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээжэ болохогүй гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

МҮНӨӨ ҮЕЫН ШУХАЛА ЗОРИЛГО

ХЕЛЬСИНКИ. Эб найрамдалай түлөө тэмсэхэhээ шухала зорилго мүнөө үедэ хүн түрэлтэндэ байхагүй гэжэ «Врачнууд ядерна буу зэбсэгые буруушаана» гэhэн Финляндиин комитедэй түрүүлэгшэ, парламентын депутат, профессор Оле Ваш-Хьекерт Тампере хотодо үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Ядерна дайнай үршаг хоншолонгуудые врачнууд хэнhээшье үлүүгээр ойлгоно, мэдэнэ, хохидогшодто туhаламжа үзүүлхын тула медигүүд юушье хэжэ шадахагүй байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Ядерна аюул усал больницануудые, клиникэнүүдые, эм домой, шуhанай нөөсэнүүдые, транспортын хэрэгсэлнүүдые үгы хэхэ байна. Урда тээнь хүн түрэлтэндэ ушаруулагдаhан бэрхэшээл түбэгүүд ядерна дайнай хойшолонгуудтай жэшэхээр бэшэ юм ааб даа. Ядерна дайнай үршагта хойшолонгууд тухай оронуудайнгаа олонийтэдэ үргэнөөр мэдээсэхэ, эб найрамдалай, шахардуу шанга байдалые hуларуулхын, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ, дэлхэй дээрэхи хүгжэлтэ дэбжэлтые үгы хэхэ аргатай ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэхэ гээшэ дэлхэйн бүхы врачнуудай түбхын түрүүшын уялга болоно гэжэ О. Ваш-Хьекерт тэмдэглээ.

ПЛЕНАРНА ЗАСЕДАНИ БОЛОБО

ЖЕНЕВЭ. Стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха ба хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй энэ шатые түгэсхэhэн СССР-эй ба США-гай делегацинуудай пленарна заседани мартын 31-дэ эндэ болобо.

Хөөрэлдөөнүүд байгша оной июниин 8-hаа үргэлжэлүүлэгдэхэ юм гэжэ үгэеэ ойлголсоо.

ИНДИРА ГАНДИ АССАМ ШТАДТА ЕРЭБЭ

ДЕЛИ. Индиин премьер-министр Индира Ганди гурбан үдэрэй болзороор ороной зүүн-хойто Ассам штат соогуур ябахаяа гараба. ПТИ гэдэг информационно агентствын тэмдэглэhэнэй ёhоор, Индиин правительствые толгойлогшо Ассамдахи байдалтай, hаяхан штадай хэдэн районуудта националис бүлэглэлнүүдэй хархис этэгээдүүдэй үүдхэhэн шуhата муухай ябуулгануудhаа хохидоhон хүн зондо туhаламжа үзүүлхэ хэмжээ ябуулгануудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байhантай танилсаха юм.

Эндэхи байдалые гурим шуулан hайжаруулхын тула нютагай засагаархид эдэбхитэй ябуулгануудые бэелүүлнэ. Зарим районуудта зугадагшадай лагерьнүүд байгуулагдаа. Хархис этэгээдүүдэй hүйдхэлтэ ябуулганууд hаа уламжалан, тэдэнэр түрэл нютагуудhаа зугадан гараха баатай болоо hэн. Хохидолдо ороhон хүнүүд эдеэ хоолоор хангагдана, медицинын туhаламжа үзүүлэгдэнэ.

Гэбэшье Ассамhаа ороhон мэдээсэлнүүдэй элирхэйлэн гэршэлhэнэй ёhоор, гадаадын оронуудай тухиралгаар харата ябуулгануудаа үргэлжэжэ байhан хархис этэгээдүүд hүйдхэлтэ хэрэгүүдээ үргэлжэлүүлhээр.

ПОЭЗИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

- *Хүндэтэ багшын үгэ*
- *Арадай аман зохёолһоо*
- *Театрта—шэнэ премьера*
- *Уран шүлэгэй долгин дээрэ*

Вл. НАМСАРАЕВ — ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

* * *

Эритэ мэсын
 эндүүтэ шарха
Элитэл даа —
 эдэгэдэг саг соогоо.
Эгээлэй үгөөр
 сэдьхэл һэндэлгэ
Эгээл даамай —
 эдэгэдэггүй наһан соо...

* * *

Хүнэй һайниие, мууешье,
Хэнэй нимэ, тиимыешье,
Хүнэй холшор һамууешье,
Хэнэй түрэл түтимыень —
 мэдээрхэнэбди,
 сэсэрхэн, юрэдөө.

Хэнэй хаана ябаһые,
Хэнэй юугээр абаһые,
Хүнэй амин ябадалые,
Хүнэй гэрэй байдалые —
 мэдээрхэнэбди,
 сэсэрхэн, юрэдөө.

Харин лэ өөһэдынгөө зам,
Хабаараал зоргондоо зан
Харан сэгнэжэ үнэхөөр,
Хэбэрээ мэдэн үнэншөөр —
 мэдэрэсэл даа,
 сэгнэе, өөһэдөөл.

* * *

Ажаглан зүбөөр
Ашатай шүүмжэлэл
 хэлэхэеэ

Айха һаа даа —
Ама юрэдөө, хахала...
Зорижо зүгөөр
Зонойнгоо урда үнэ...

Хэлээл һаа даа —
Хэзээш жэхын айлта...

* * *

Залуухан, зоргондоо ...

Залхуухан ябахань ям...

Хүнгэхэн сэнгүүхэн ...

Хүндэрөөд абахань ям...

Лариса Васильева... рые поэзидэ дуратай... һайн мэдэхэ. Тэрэнэй... шын суглуулбари «...дая гвардия» хэблэлд... ондо гараа һэн. һүү... «Огневица», «Лебеда»... ляна», «Русские ... «Синий сумрак», «О... окне» гэһэн номууд... хойноһоо һубарин ... доо. Шүүмжэлэгшэд ... хүсэлнүүдые үндэ... нээ бэлэй. Илангаа ... тэмэнүүдые түрэ... дуратай юм. Һаяха... са Николаевна дүл... дай ном бэшэжэ ... Мүнөө үедэ «Порыв... шэнэ роман бэш... хай. Л. Васильева ... хёолшодой Московско... правлениин секре... уялга дүүргэнэ. А. ... киин нэрэмжэтэ ли... на институтда хүр... лэй семинар хүтэлб...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лариса Васильева.
ТАСС-ай фотохроника.

«ХҮН БОЛОХО БАГАҺАА» гэһэн бэшэг тушаа

УЯЛГАЯА МЭДЭРЖЭ БЭРХЭШЭЭЛ ДАБАХА

Эхэ, эсэгэдээ баяр жаргал асаран түрэһэн үхибүүн нялха нарай байхадаа тон арюухан, ямаршье муу үгэ шэхэндээ дуулаагүй, галзуу муухай ааша нюдэндөө хараагүй. Ямаршье «нүгэлгүй» хөөрхэн хүүгэн эхынгээ хүхэнэй һүндэ садаад лэ, сэлмэг һайхан нюдөөрөө эхэ эсэгэ хоёроо шэртэн, үдэр бүри һархайжа, аяг зангаа арьбадхан булсагархан гараа арбагануулан хэбтэдэг бэшэ бэзэ.

Түрэһэн үриеэ али бүхы мууһаа зайлуулан хамгаалжа, хүнэй зэргэ хүн болгохо гэжэ эхэ эсэгэнь улаан голоороо оролдон дэгжэдэг. Хайрата хүүгэн ехэ болохо бүреэ хүгжэлтөөрөө урган, һонирхолоороо хүрэдэн нааданхайн һайханда, наранай гэрэлдэ дурлажа, урагшаа тэгүүлэн ерээдүй сагай хүн мандайн ургажа байна ха юм.

Энэ үхибүүнэй саашанхи хүгжэлтэнь тойрожо байһан хүнүүдһээ, оршон тойронхи байдалһаа дулдыдаха болоно. Эхынь хажууда яслиин хүмүүжүүлэгшэ, багша бии боложо һургуули хоёрдохи гэрынь болон угтана. Хүүгэдые зүб мүрөөр адли тэгшэ хүмүүжүүлхэ, һургаха асуудал хүн бүхэнэй, бүгэдэ ниитын анхарал татадаг.

Түрэлхид, багшанар, хүмүүжүүлэгшэд болон олониитын хамтын оролдолгоор, зүб замаар хүгжэжэ, эрдэм бэлигэй туханда, ажалай залаада хүрэжэ, түрэлхидөө жаргуулһан, багшанарайнгаа аша харюулһан, нютаг һургуулияа суурхуулһан залуу үетэн манай Эхэ орон соо хэды олон гэшэб? Тэдэнэр лэ бүхы илалта түйлалтые үргэдхэн үргэлжэлүүлжэ, Ленинэй Коммунис партиин суртал заабари бодото дээрэнь бэелүүлжэ, ороноо хүгжөөн суурхуулжа ябанад. Эдэл ёһотой мүнөө үеын, али тэгшэ шэнэ хүнүүд мүн гэшэ.

Манай һайхан орон соо хүүгэдые хаба бэлиг соонь һургаха, эрдэм дүршэл олгохо, дуратай мэргэжэлдэнь зоригжуулха дүүрэн эрхэ байдал олгогдонхой. Бүхы үхибүүдые уялгата ёһоор, түлөөһэгүйгөөр һургана, хүмүүжүүлнэ. Ходо гарама хурса хүүгэдтэ онсо анхарал гаргана. Хүүгэдтэ ажалай мэргэжэл олгуулха хэды олон училищи бии гэшэб?! Иимэ байдал зүблэлтэ жэлнүүд соо манай орондо байгуулагдаа. Энэ ушар манай асари ехэ амжалтануудай нэгэ гэршэ болон тобойн харагдана. Иимэ анхарал соо байһан манай хүүгэд бултадаа үнэн сэхэ, гэрэлтэ үндэр бодолтой, мэргэжэл һайтай коммунизм байгуулагшад болохо дүүрэн эрхэ байдалтай, урда үеынхидэй урда харюусалгатай бшуу.

Хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гаргаһан алдуугай гэмээр гү, али саг соонь эрид хэмжээ абажа хүүгэдые муу бузар аашаһаа эрид гаргаагүй унжагайрһанай хойшолоор үсөөн тоото зарим багашуул олгогдоһон эрхэ байдалые дүүрэн эдлэжэ шадангүй хэшэгээ зайлан, арадайнгаа ёһо заншал гэшхэн, уялга харюусалгаа мартан, буруу замаар жүдхэхэнь тон халагламаар байдаг.

Хүүгэдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ гэшэ бүгэдэ ниитын хэрэг мүн гээд тон зүб заабари байдаг.

«Буряад үнэн» газетын эмхидхэһэн «Хүн болохо багаһаа» гэһэн бэшэг тушаа нүхэдэй һанамжанууд тон үнэн зүрхэнһөө, ажабайдал дээрэ үзэгдэһэн ушарнуудые баримталан тогтоһон байна. Д. Халангуева, Д. Тогмитов өөһэдынгөө удха гүнзэгы статьянууд соо түрэлхидэй үүргэ тухай тон зүб бэшэнэ. Мүнөө ажалай журам үндэһөөрнь һайжаруулха зорилгын элсэ шангаар табигдаад, бэелүүлэгдэжэ байхада, эдэ нүхэдэй бэшэгүүд илангаяа удха шанартай. Хүүгэдээ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа табидаггүй, муу жэшээ харуулдаг түрэлхидые Д. Халангуевагай балшыса шүүмжэлһэниинь тон һайшаахаар, нютагай засаг зургаан ямар хэмжээ абагша ааб гэжэ хүлеэхээр байна. Хүүгэдые хүмүүжүүлхэ нангин хэрэгтэ һаад түбэг татагшадай харюусалгыень мэдүүлхэ саг тулаа. Д. Халангуевагай «Түрэлхидэй жэшээ гүн удхатай» гэһэн статья соо шанга шүүмжэлэлдэ ороһон Медведевтэн, Пунчугтан, Дашиевтан, Базаровтан мэтэ архинша түрэлхид зарим нютагта байдаг гэшэ. Тэдэниие гам хайрагүй шүүмжэлхэ хэрэгтэй. Саашадаа иимэрхүү бодото баримтатай статьянуудые олоор гаргажа, тэрэ статьянуудаар бодото хэмжээнүүд абтажа байгаа һаа, һайн байгаа.

Үхибүүдээ хүмүүжүүлэлсэхэ тухай уялгаяа мартаад, «хараһа» саг үргэлжэ залгижа, хүүгэдтэ наһанайнь хохидол үзүүлжэ, заһагдашагүй алдуу гаргажа ябагшадта «үхибүүгээ һургажа эсэгэ болоорой, үреэгээ һургажа унаа болгоорой» — гэһэн һургаал үгын удха ойлгуулха шухала байна.

Олониие үзэһэн, бэрхые дабалсаһан, һайниие байгуулалсаһан аха заха үбгэднай Ш. Ц. Цыванов, Т. Тугутовай түүхэлэн бэшэһэн статьянууд мүн энэ асуудалда сэхэ хабаатай байна. «Бууралһаа үгэ дуулаха, бусалһанһаа ама хүрэхэ» гэһэн арадай сэсэн үгэ һануулна.

Арадаймнай байгуулһан арюун һайхан заншал соо үндэр наһата үбгэд, хүгшэдэй үүргэ тон ехэ байгаа. Мүнөөшье үндэр наһатанаа хүндэлхэ, тэдэнэй баян дуршал хабаха эндүүгүй гурим үргэлжэлһөөр. Манай ород аха, украин, казах, узбек болон бусад арадуудта һайн ёһоной улам һалбаржа, шэнэ удха шанараар баяжан, нангин үүргэ дүүргэжэ байдагые ном соо уншадаг, телевизорээр харадаг гэшэбди. Хүндэтэ үбгэдэй бэрхые дабалсаһан тухайгаа тодоор бэшэһэниинь хүмүүжүүлгын удха шанартай. Мүнөө үедэ ажабайдалда ушардаг бэрхэшээлые шадабари, оролдолгоороо тэмсэн илаха тухай заабари болодог. Ямаршье үедэ, ямаршье мэргэжэлдэ бэрхэшээлгүй юумэ үгы ха юм. Малшан, механизатор өөрын бэрхэшээлтэй, дархан гү, али багшада мүн лэ бэрхэшээлтэ ушар ажалдань тохёолдодог. Бэлдээтэй бэлэн юумэн байдаггүй ха юм. Зарим түрэлхид үхибүүдээ хэтэрмэ ехээр эрхэлүүлжэ: «Би хүндэ ажалда һалираа, зобоо һэм. Минии үхибүүн бү зобог, хүнгэн ажалда амар ябаг»,—гээд ажалһаа зайлуулхые оролдодог. Механизатор болохо хүсэлтэй үхибүүгээ СПТУ һайн һургуулида эльгээдэггүй ушар байдаг. Энэ тон буруу. «Хүнгэн ажалда амар ябаг!»—гээд үхибүүдэйнгээ мүрыень алдахуулха ушар үрэгүй хойшолонтой бшуу. Түрэлхид үхибүүдээ ажалай дуршэлдэ тэсэмгэйгээр һургаха уялгатай. Зоболон жаргал хоёрой илгаа танюулха шухала. Бэрхэшээлые зоболон гэжэ тооложо огто болохогүй. Зоболон гэшэ ондоо ааб даа. Урда сагта мүлжэгшэ ангиин дарлалтада байжа, баһуулха, гээгдэнги харанхыда төөрижэ, үбшэндэ нэрбүүлхэ гэшэ ёһотой зоболон байгаа. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ фашизмын мэдэлдэ абтаһан арадууд одоол тамын зоболон үзээ бэлэй. Мүнөө Америкын булимтарагшад багахан гүрэнүүдэй арад зондо зоболон үхэл ушаруулна. Үхэлтэ дайнда бэлдэнэ.

Мүнөө зүб һургаал даган ябаһан ажалша хүндэ зоболон гэжэ үгы болоһон саг гэшэ. Иимэ һуудал байдал олгоһон түрэл орондоо, партидаа баяр хүргэн, гүрэн түрэеэ дээрэ үргэн, хамтынгаа баялиг арьбадхаха хэрэгтэ хубитаяа оруулха уялгатайбди.

Ажал дээрэ ажабайдалда ушарһан бэрхэшээлые зоболон гэжэ тооложо болохогүй. Бэрхэшээлые дабаха гэшэ ёһотой баатаршалга ха юм. Баатаршалгые һайн һургаалтай хүн гаргаха бшуу.

Тиимэ тула бэрхэшээлые дабуулжа хүүгэдээ хүмүүжүүлхэ гэшэ тон шухала. Энэ хэрэгтэ үбгэдэй бага наһан тухайгаа хөөрөөн ехэ удха шанартай байдаг юм. Ажалай болон дайнай ветерануудтай уулзалга эмхидхэхые тон лэ зүб дурадхагдадаг гэшэ. Арадайнгаа түүхэдэ мартахаар бэшэ ажал, захата бүтээл дүүргэһэн хубисхалшадай, эрдэмтэдэй, уран зохёолшодой болон бусадай үндэр наһанай ойе тэмдэглэдэг һайхан заншалтай гэшэбди. Үхибүүд тэрэ юбилярай бага наһанай ябадал һонирхон шудалжа жэшээ абаха ёһотой. Жэшээлхэдэ, А. М. Горький, Л. Н. Толстой гү, али эрдэмтэ М. В. Ломоносовой болон бусадай бага наһан залуушуулда ямар ехэ һургаал жэшээ боломоор гэшэб. Хубисхалшадые хархис хаанай ямаршье хатуу хэмжээн арюун хэрэгһээнь сухарюулаагүй. Эдэниие хёрхо хурсаар һубэлгэн хүсэлөөр ойлгоһон залуу хүн амараа хараха, хүнгэн ябадалда дашуурха, һэбхи ахир, хара хубияа хараһан амитан болохогүй. Энээниие ухаандаа тогтоожо абаагүй, А. М. Горькиин бага наһан тухайдаа бэшэһэн хэдэн ном уншажа, тобшолол гаргаагүй заримашуул холые бодожо үзэнгүй, жаргалдаа дашууршоод, «торгон дээрэ хүльбэржэ, тоһон соо умбажа» ябахадаа, эхэ эсэгынгээ хүзүү мүлжэгшэ болошоод, үбгэн абынгаа багадаа тулиһан ядаһан тухай хөөрэхэдэ, соожоошье татахагүй: «Урдань тиимэ байгаа, мүнөө ондоо болоо» гэжэ һууха юм. Ондоо саг болоо, зүб. Арсахын аргагүй. Үхибүүднай дутан ядангүй, гэдэһээ үлдэнгүй, мүрөө даарангүй, дуран соогоо сэнгэжэ, һуража ябана. Тиимэ хадаа иимэ байдал яажа, ямар тэмсэлээр олдооб, хамгаалагдааб гэжэ мэдэхэ, харюусалгаяа ойлгохо уялгатай бшуу.

Бэрхэшээл гэшэ хүниие хатуужуулдаг юм. Эхэ ороноо фашистнуудһаа хамгаалха Агууехэ дайнай һүүлшын жэлнүүдтэ залуухан хүбүүд фронт ошогшо һэн. Тэдэнэр тон ондоо хүнүүд бэлэй. Фашистнарта эсэгэ, ахаяа алуулһан, дайсанда тон үһөөтэй, эхэ эсэгынгээ дайнай үеын хүндэ байдал нюдөөрөө хараһан, өөһэдөө бэрхэшээлые дабалсаһан болохолоороо тон журамтай, үндэр һайхан мэдэрэлтэй баатаршалга гаргахаар бэлэн ябагша һэн. Тэдэнэр лэ дайсаниие эсэслэн дараха хэрэгтэ хубитаяа оруулаа, тэдэнэр лэ дайнай һүүлдэ, ажахыгаа һэргээн бодхоохо жэлнүүдтэ түрүү ябаһан байдаг.

Һая нэгэ үнэр булын үхибүүд сугларжа, хайрата эхынгээ далан наһые тэмдэглээ. Энэ ёһололдо хабаадалсаха золтой байгааб. Гэрээр дүүрэн хүбүү, бэри, хүрьгэ, басагад; аша, зээнэр байгаа һэн. Ажалдаа бата һуурияа олоһон үхибүүдэй эхэдээ баяр хүргэжэ, хүсэлнүүдээ хойно хойноһоо хэлэжэ байхань ехэл һайхан байгаа. Ехэ, басаганиинь бодожо:

—Хүндэтэ эжы, та маанараа энэрхы һургаалаараа, хүнэй зэргэ хүн болгоот, хүүгэдыемнай хүгжөөлсөөт. Танай ашые ондэнэр юугээршье харюулжа шадахагүй байнабди. Танай болон эсэгынгээ нэрэ хухалангүй, дээрэ үргэжэ, ажалайнгаа амжалтаар танаа баярлуулжа ябаха гэжэ оролдохобди,—гэбэ. Дунда хүрьгэниинь үргэлжэлүүлхэдээ:

—Эжы, танай манда үзүүлһэн аша тула, һургаал юугээршье сэгнэшэгүй ехэ. Тандаа зөөлэн хубсаһа, унтари бэлэглэхэ гэхэдэмнай, танда хуу байна. Зөөлэн хоолоор хангаха гэхэдэмнай, ямаршье эдеэ хоолоор элбэг һуунат. Бидэ үгын лэ зөөлэнөөр сэдьхэлыетнай урмашуулан баярлуулжа ябахабди,—гэбэ.

Энэ гэшэл даа, һургаалтай үринэрэй сэдьхэлһээ хэлэгдэһэн удха түгэлдэр сэсэн үгэнүүд. Эхэ эсэгын, үри бэеын нангин энэрхы харилсаан иимэл байха ёһотой.

Манай хойто үеын залуушуул хүмүүжүүлэлгэ һургаалай ашаар бэрхэшээлые дабаха харюусалгаа мэдэхэ хүнүүд болоно, үг гарбалайнгаа түйлалтануудые саашань арьбадхан мандуулха арюун уялгатай.

Цокто НОМТОЕВ,
РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша.

ХУРАМХААН НЮТАГАЙ ЁОХОРОЙ ДУУНУУД

Налгай тэнюун нажар сагта
Наадан түрын боложо байтар
Ёохор дуугаа эхилэе даа
Ёохорложо наадая даа:

Наян модон газарһаа
Нарин шаргалаа табяалди,
Нааданай ехэ баярта
Нүхэд ёһоор ерээлди.
Хонног табисын газарһаа
Хангал моридоо табяалди,
Хуримай ехэ баярта
Худын ёһоор ерээлди.

Наадан дээрэ ерээлди,
Наадахаяа ерээлди.
Наадаашамнай наадуужан,
Наадаагүйшүүл һуугуужан.
Хатар дээрээ ерээлди,
Хатархаяа ерээлди,
Хатараашамнай хатаруужан
Хатараагүйшүүл һуугуужан.

Худын хүргэһэн сагаанииньЬ
Хорин тогооной хорзол ха,
Хорижо хорижо уутарни
Хоёр хүдэм гаражал байн.
Айлайм хүргэһэн сагаанииньЬ
Арбан тогооной арзал ха,
Аалзар аалзар уутарни
Ара бэедэм гаражал байн.

Хүбөөгүйхэн тогоомнай
Ямар тогоон гээшэл хаб,
Хүбүүдгүйхэн наадамнай
Ямар наадан гээшэл хаб.
Барюулгүйхэн тогоомнай
Ямар тогоон гээшэл хаб,—
Басагадгүйхэн наадамнай
Ямар наадан гээшэл хаб.

Нааданай болоһон газарта
Наран сэсэг ургууужан,
Наада хэһэн хоёрнай
Наһан соогоо жаргуужан.
Түрын болоһон газарта
Түмэн сэсэг ургууужан,
Түрэ хэһэн хоёрнай
Түмэн жэлдээ жаргуужан.

Шэнэ гэрэй үүдэндэ
Шэбхэ болотор хатарая,
Шэнээр ерэһэн бэрингээ
Худагы болотор хатарая.

Хойто гэрэй үүдэндэ
Хохир болотор хатарая,
Хуримаар ерэһэн бэрингээ
Худагы болотор хатарая.

Арбан сагаан хургаяа
Адхан байжа хатарая,
Алаг сээжын зугаае
Андалдажа хатарая.
Хорин сагаан хургаяа
Холбон байжа хатарая,
Хонгёо сээжын зугаае
Хэлсэн байжа хатарая.

Хороом сабхиим шэнэдэ
Ходо нажар байдаг һай,
Холшор залуу ябахадам
Хуримай наадан байдаг һай.

Дэжинм сабхиим шэнэдэ
Дулаан нажар байдаг һай,
Дундуур залуу ябахадам,
Духарайн наадан байдаг һай.

Ангарынгаа оёорһоо
Алтан шулуу бэдэрэе,
Алаг сээжын оёорһоо
Аман зугаа бэдэрэе.

Сэлэнгынгээ оёорһоо
Сэнтэй шулуу бэдэрэе,
Сэбэр сээжын оёорһоо
Сэсэн зугаа бэдэрэе.

Бурьялан урдаа Баргажамнай
Боолон-Түмэрһөө эхитэй юм,
Бадаран, һалбараа байдалнай
Багша Ленинһээ эхитэй юм.

Аралтан урдаа Аргатамнай
Аргадхаан үндэрһөө эхитэй юм.

Арад олонойм жаргалан
Ашата партиһаа эхитэй юм.

Хүнтэй үргэн нютагтам
Хоолос тарян ядалгүй,
Хорёод шамай наһандам
Хоолойн суурян ядалгүй.

Арал Дүүһэн нютагтам
Адуу хонин ядалгүй,
Ахай хорёод наһандам
Аман зугаа ядалгүй.

Ая гангаар алируулһан
Арал сагаан Тураахин—
Аянай үнгын шубуудай
Амаран буудаг нютаг юм.

Хонин һүрэгөө хушуурһан
Холбоо сагаан Тураахин
Холшор хорёод наһанай
Харгы заадаг нютаг юм.

Хорёод наһанш ябаа гээ
Хүлөө шэрэхэ дурамгүй,
Хоолойнш суурян аараа гээ
Хооһоор ябаха дурамгүй.

Басагаар наһанш ябаа гээ
Булан түшэхэ дурамгүй,
Бадараан хоолойш аараа гээ
Бүтүү ябаха дурамгүй.

Уладаа гэшхээд ябахада
Үргы ногоон зөөлэн юм.
Үгээ хэлсээд ябахада
Өөрын үетэн налгай юм.

Хүлдөө гэшхээд ябахада
Хүхэ ногоон зөөлэн юм.
Хөөрөө дэлгэн ябахада
Хани нүхэд налгай юм.

Боро халюун хараасгай
Бусаад һөөргөө ерүүжэн,
Боец мордоһон хүбүүдынь
Һураад һөөргөө ерүүжэн.

Халюун шаргал хараасгай
Харяад һөөргөө ерүүжэн,
Кавалеридэ мордоһон хүбүүдынь
Харижа һөөргөө ерүүжэн.

Мушхуу модон ургажа,
Мундаргаяа гутаагаа,
Мундуу ахай ерэжэ
Манай наада гутаагаа.
Һалаа модон ургажа
Хангай тужа гутаагаа,
Һогтуу ахай ерэжэ
Һайхан наада гутаагаа.

Алад балар болгодог
Архи гээшэнь инмэл ха,
Алинайхинем һураалгүй
Абахам гэхэдээ яаһан бэ.

Нилээн балар болгодог
Нэжээд гээшэнь инмэл ха,
Нэрым хүсэд һураалгүй
Нэгэдэе гэхэдээ яаһан бэ.

Тураахинай басаган тумархуу
Түгэдөөр нэрээ хэлэнэгүйл,
Тушаал зэргым голоо юм гү
Түрын болзор үгэнэгүйл.
Нэрэ, алдар зэргээ
Нэмээд, хасаадш туршанам,
Зангынь тэрэл хэбээрээ
Золгоод хооһоор дугшанам.

Заяам гэжэл гэнэдэһэн
Зоболонгууд олон юм.
Зоной хүбүүд элдэбын
Залуу наһаяа гамнита.

Түрын һайхан түүдэгые
Тойрон байжа хатарая,
Тэгшэ һайхан жаргалаа
Түүрээн байжа хатарая.

Элшэ һайхан түүдэгээ
Эрьен байжа хатарая,
Энэ һайхан жаргалаа
Үгэлэн байжа хатарая.

Ч. ЧИМИТЦЫРЕНОВ...
суглуулбари...

ТЕАТР «АЛТААР БАЯН ХҮБШЭДЭ»

Революциин һүүлээр Сибирьтэ—Баргажан шадар болоһон үйлэ хэрэгүүд, алта угаадаг хүдэлмэришэдэй соведэй түрүүшын алхамууд тухай Владимир Митыповэй «Инспектор золотой тайги» («Алтаар баян хүбшэдэ») гэһэн зүжэг хөөрэнэ. РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, Буряадай АССР-эй республикын шангай лауреат Гүрэнэй ород драмын театрай ахамад режиссер Н. Е. Логачёв энэ зүжэгые найруулан табяа.

Таёжно соведэй гэшүүд — түрүүлэгшэ Турлай (артист Е. Тихомиров), Кожов (артист В. Павлюк), Алтухов (артист С. Рыжков) гэгшэдые түрүүшээр эндэхи арад зон дэмжэнэгүй. Юуб гэхэдэ, эндэхи принскын эзэн Жухлицкиин хубиин лэ газарта ажаллахабди гэжэ тэдэнэр һанаа бшуу. Энэ хүшэр хүндэ үе соо Верхнеудинскын Соведэй түлөөлэгшэ, окружной инженер Алексей Платонович Зверев (артист В. Митрошин) ерэжэ, эмхидхэлгүй хаһые усадхана. Жухлицкий түрүүтэй тэрэнэй дүү басаган Бронислава (артистка Л. Слесарева), Саг зуурын правительствын түлөөлэгшэ Ганскау (артист В. Мошкович), баян эхэнэр Мухловникова (Буряадай АССР-эй габьяата артистка Л. Архипова) болон бусад хүнүүд совет засагта эсэргүүсэхэ хүсэлтэй. Гэбэшье арад зон алтаар баян хүбшые өөһэдөө хинажа шадаха, өөһэдөө ёһотой эзэд байһанаа харуулна.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Н. Быстров зүжэгэй уран шэмэглэл бүтээгээ. Хүгжэмыень В. Буланов найруулан зохёобо.

Олон хүнэй хабаадалгатай сценэнүүд зохидоор найруулагданхай. Буряад орондо болоһон түүхэтэ үйлэ хэрэгүүд харагшадые ехэтэ һонирхуулаа гэжэ тэмдэглэхээр.

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гүрэнэй ород драмын театрай артистнууд Ю. Ноздрин (Жухлицкий), Л. Слесарева (Бронислава) гэгшэд В. Митыповэй «Алтаар баян хүбшэдэ» гэжэ зүжэгтэ. А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

АГИТПОЕЗД АЯНШАЛБА

Мухар-Шэбэрэй районно Соведэй соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэд Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй алдарта ойдо зорюулан, хүдөөгэй ажалшадые соёлой талаар хангаха агитпоезд эмхидхэбэ. Районой агитбригадын, соёлой байшангай артистнар, Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищиин, Зүүн Сибириин соёлой институтдай студентнүүд, партийна ба совет хүдэлмэрилэгшэд агитпоездын бүридэлдэ ороно. Тус агитпоездын артистнууд малшадта айлшалан ошоходоо, гансашье концерт харуулдаг бэшэ, мүн харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые шэнэлдэг, хүдөөгэй клубуудые, улаан булангуудые гоёодог байна.

КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэд болон бусадшье тушаалтад иимэ концертын эхилхэһээ урид «Буряад ороной 60 жэлэй туршада түйлаһан амжалтанууд тухай» лекцинүүдые уншана.

С. СТЕПАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Республикын ойн баярта—эрхим угтамжа»—мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Мухар-Шэбэрэй, Зэдын районой ажалшадай республикын ажалшадта хандаһан хандалганууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Агропромышленна комплексын звенонуудта. «Хангалга—зохёохы шэнжэтэй албан»—хөөрэлдөөн. «Мелиорацие комплексноор шэнжэлхэ»—В. Румянцевай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Театр. «Тайга дээгүүр сасарһан «алтан» гэрэл»—Э. Уланхаевай рецензи. Хилын сааһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй галхан. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Элүүр байха гэбэл...» 10.05 — «Буратинын выставкэ». 10.35 — «Спортлотогой» 14-дэхи тираж. 10.45 — «Таанадта, түрэлхид». 11.15 — «Һайн эд бараа—элбэг ехээр». 11.45 — Баримтата фильм. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө түби дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй тэмсэл тухай.

Улаан-Үдэ. 12.25 — Шэнэ һонин (буряадаар). 12.45 — «Уран бэлигтэнэй зохёол бүтээлнүүд» (буряадаар) 13.10— «Шанарай тэмдэг»—киноочерк. 13.20 — «25 жэл үргэлжэлһэн зам».

Москва. 14.10 — «Ородой музей». 14.40 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 14.55 — «Орлята Чапая» — үхибүүдтэ фильм. 16.15 — Арадай уран бэлиг тухай телепрограммануудай уласхоорондын «Һолонго» гэһэн V фестиваль. «Вьетнамай заншалта хатар». 16.40 — Баримтата фильм. 17.00 — Яков Владимирович Флиер тухай дамжуулга. 17.50 — Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летуновой хөөрөөн. 18.20 — Ан амитадай аймагта. 19.20— Ленинскэ шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой хирург Н. М. Амосовтой һурагшад уулзаха. 20.05 — «Дуун-83». 21.00 — Богони кинокомединүүд. 22.00 — «Время». 22.35 — «Опереттэнүүдһээ хэһэгүүд». 23.40 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.25 — СССР-эй Гүрэнэй академическэ ород хоорой концерт. 13.15 — Мультфильм. 13.25 — «Уншаха дуратайшуулай анхаралда».

Улаан-Үдэ. 14.00 — «Меняю собаку на паровоз» — үхибүүдтэ уран һайханай фильм. 15.20 — Мультфильмнүүд.

Москва. 16.25 — Кино харагшадай анхаралда. 17.10 — Баримтата экран. 18.20—«Хүгжэмтэ киоск». 18.50 Мультфильм. 19.00 — Телевидениин Грузиин студиин программа. 20.45 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15 — «Элүүр энхэ байлгаа». 22.05 — «Время». 22.35 — «Если я тебя люблю...» — уран һайханай фильм. 23.50 — Баримтата фильм. 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Металлист»—«Динамо» (Киев) (хоёрдохи тайм).

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора -2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58 культуры и школ—2-60-21, информации—2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 машинное бюро—2-57-63 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00434. Заказ № 77. Индекс 04649.